Wydz. Bibl. Prawnicza
1806165350

USTAWA
O OBYWATELSTWIE PAŃSTWA POLSKIEGO

OPRACOWAŁ
DR SZYMON RUNDSTEIN
ADWOKAT

BIBL. SEMIN. PRAWN. U.
Inw: 6592
Dział: XII 344
t:
egz
XII 344 2
Inw. 6592.
Staatsbibliothek Krakau

WYDANIE DRUGIE UZUPEŁNIONE

WARSZAWA 1927
NAKŁADEM KSIĘGARNI F. HOESICKA

Staatsbibliothek
Krakau

CZCIONKAMI DRUKARNI LUDOWEJ W KRAKOWIE

CZĘŚĆ PIERWSZA

Ustawa o obywatelstwie
i
przepisy wykonawcze, dopełniające oraz związkowe

USTAWA

z dnia 20 stycznia 1920 roku

o obywatelstwie Państwa Polskiego [1] [2]

(Dz. Ust. 1920 Nr. 7 poz. 44).

Art. 1.

Obywatel polski nie może być jednocześnie obywatelem państwa innego.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych (Dz. Ust. 1920 Nr. 52 poz. 320).

Art. 2. Osoby, przebywające na obszarze Państwa Polskiego, dzielą się na obywateli Państwa Polskiego i na cudzoziemców.

---

[1]) Co do stanu prawnego przed wydaniem ustawy o obywatelstwie por. orzeczenie izby trzeciej Sądu Najwyższego z dnia 14 sierpnia 1923 (Orzecznictwo Sądów Polskich T. III Nr. 205): „Były obywatel austrjacki przynależny do jednej z gmin b. zaboru austrjackigo nabywa z chwilą utworzenia się Państwa Polskiego obywatelstwo polskie". Również orzeczenie izby drugiej Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 1925 (O. S P. T. IV Nr. 461). O stanie prawnym co do b. Królestwa Kongresowego zob. wyjaśnienia pod art. 2 ustawy.

[2]) Co do terytorjalnego zakresu działania ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. zob.: Art. 1 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 7 czerwca 1920 r. w przed-

Jako cudzoziemiec traktowany będzie ten, komu nie służy prawo obywatelstwa polskiego.

---

miocie wykonania ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. Ust. 1920 Nr. 52 poz. 320) w brzmieniu, ustalonem przez Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20 kwietnia 1921 (Dz. Ust. 1921 Nr. 39 poz. 246) — w związku z ustawą o unormowaniu stanu prawno-politycznego na ziemiach, przyłączonych do obszaru Rzpltej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 r. (Dz. Ust. 1921 Nr. 19 poz. 93): „Aż do ostatecznego ustalenia granic uważa się obszar Państwa Polskiego w znaczeniu ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 44) miasto Warszawę, województwa: warszawskie, łódzkie, kieleckie, lubelskie, białostockie, poznańskie, pomorskie, krakowskie, lwowskie, tarnopolskie, stanisławowskie, wołyńskie, poleskie i nowogródzkie, tudzież te ziemie b. Księstwa Cieszyńskiego, Spisza i Orawy, które weszły w skład Państwa Polskiego".

Poza tem zob. rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 26 marca 1927 r. o unormowaniu stanu prawnego w województwach: wileńskiem, nowogródzkiem, poleskiem i wołyńskiem oraz powiatach: grodzieńskim, wołkowyskim, białostockim, bielskim i sokólskim woj. białostockiego (Dz. Ust. 1927 Nr. 31 poz. 258).

Co do stanu prawnego na t. zw. Ziemiach Wschodnich w okresie, gdy ustawa o obywatelstwie nie była jeszcze na nie rozciągnięta, zob.: Orzeczenie pełnego kompletu izby drugiej Sądu Najwyższego z dnia 29/30 września 1922 r. (Orzecz. Sądów Polskich T. II Nr. 346): „Dla sprawy z art. 108, 119 kod. karn. nie może mieć żadnego znaczenia rozciągnięcie ustawy o obywatelstwie polskiem na województwo poleskie (Dz. Ust. 1921 Nr. 39 poz. 246), oraz ostateczne unormowanie stanu prawno-politycznego na Ziemiach Wschodnich 4 lutego 1921 r. Na Ziemiach Wschodnich nigdy nie byliśmy najeźdźcami, lecz stałymi obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej". Pogląd odmienny

Art. 3. Obywatel polski nie może być przez władze polskie uważany jednocześnie za obywatela innego państwa.

Ustawa z dnia 17 marca 1921 roku. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. (Dz. Ust. 1921 Nr. 44 poz. 267).

Art. 87. Obywatel polski nie może być równocześnie obywatelem innego państwa.

---

wypowiedziała izba druga Sądu Najwyższego w orzeczeniu z dnia 3 czerwca 1924 r. (O. S. P. T. III Nr. 583): „Przynależność państwową mieszkańców pow. disnieńskiego uregulowało dopiero rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20 kwietnia 1921 r. (Dz. Ust. 1921 Nr. 39 poz. 246); do czasu bowiem wydania ustawy o obywatelstwie za obywateli polskich w b. zaborze rosyjskim mogli być uważani jedynie mieszkańcy b. Księstwa Warszawskiego, przekształconego na Królestwo Polskie".

Zob. również orzeczenie izby drugiej S. N. z d. 6 maja 1926 r. (O. S. P. T. VI Nr. 28).

Na b. dzielnicę pruską ustawa o obywatelstwie rozciągnięta została mocą ustawy z dnia 23 czerwca 1921 r. (Dz Ust. 1921 Nr. 75 poz. 511), Art. 2 punkt *d*.

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską (Dz. Ust. 1922 Nr. 26 poz. 213) rozciągnęła działanie ustawy o obywatelstwie na obszar powyższy.

Na ziemie górnośląskie województwa Śląskiego ustawa o obywatelstwie rozciągnięta została mocą ustawy z dnia 16 czerwca 1922 (Dz. Ust. 1922 Nr. 46 poz. 388), Art. 2 p. 6 oraz art. 5.

Por. również oświadczenie rządowe z dnia 20 kwietnia 1923 r. w przedmiocie uznania granic wschodnich Rzpltej (Decyzja Konferencji Ambasadorów w sprawie granic Polski z dnia 15 marca 1923 r., Dz. Ust. 1923 Nr. 49 poz. 333).

Ustawa z dnia 20 czerwca 1924 r. w sprawie uwłaszczenia b. czynszowników, b. wolnych ludzi i długoletnich dzierżawców. (Dz. Ust. 1924 Nr. 63 poz. 617).

Art. 5. Uprawnienia, wynikające z ustawy niniejszej, nie przysługują długoletnim dzierżawcom, którzy

a) . . . . ;

b) posiadają lub posiadali podwójne poddaństwo (obywatelstwo) [1]).

Ustawa z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej. (Dz. Ust. 1924 Nr. 61 poz. 609).

Art. 7. Osoby, które przebywają na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, o ile nie udowodnią, że są obywatelami państwa obcego, podlegają powszechnemu obowiązkowi służby wojskowej, stosownie do przepisów niniejszej ustawy [2]).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 sierpnia 1926 r. o cudzoziemcach. (Dz. Ust. 1926 Nr. 83 poz. 465).

Art. 1. Za cudzoziemca uważany jest każdy, kto nie posiada obywatelstwa polskiego.

Cudzoziemiec, posiadający przynależność państwową dwóch lub więcej państw, ma być przy stosowaniu niniejszego rozporządzenia traktowany jako

---

[1]) Por. § 5 Rozporządzenia wykonawczego Ministra Reform Rolnych z dnia 29 kwietnia 1925 (Dz. Ust. 1925 Nr. 65 poz. 547).

[2]) Por. § 9 Rozporządzenia wykonawczego z dnia 21 marca 1925 r. do ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz. Ust. 1926 Nr. 83 poz. 465).

przynależny do jednego z nich, według swobodnego uznania polskich władz państwowych.

Art. 2. Zmiana przynależności państwowej cudzoziemca nie ma wpływu na ważność orzeczeń i zarządzeń przed tą zmianą wydanych, z wyjątkiem wypadku uzyskania obywatelstwa polskiego.

Art. 2.

Z chwilą ogłoszenia ustawy niniejszej prawo obywatelstwa polskiego służy każdej osobie bez różnicy płci, wieku, wyznania i narodowości, która:

1) jest osiedlona na obszarze Państwa Polskiego, o ile jej nie służy obywatelstwo innego Państwa. Za osiedlonego w Państwie Polskiem w znaczeniu niniejszej ustawy jest uważany, kto:

a) jest zapisany lub ma prawo być zapisanym do ksiąg stałej ludności b. Królestwa Polskiego;

b) ma prawo swojszczyzny w jednej z gmin na obszarze Państwa Polskiego, stanowiącym poprzednio część składową Państwa Austrjackiego lub Węgierskiego;

c) miał już przed 1-szym stycznia 1908 r. z tytułu obywatelstwa niemieckiego stałe miejsce zamieszkania na obszarze Państwa Polskiego, stanowiącym poprzednio część składową Państwa Pruskiego [1]);

---

[1]) Ze względu na art. 3 konwencji t. zw. wiedeńskiej pomiędzy Polską a Niemcami o obywatelstwie i opcj z dnia 30 sierpnia 1924 r. (zob. tekst w części II-ej) zastrzeżenie o konieczności domicylu na obszarze, stanowiącym poprzednią część składową Państwa Pruskiego nie stosuje się do nabycia obywatelstwa z mocy traktatu wersalskiego (art. 91) i t. zw. traktatu mniejszościowego (art. 3, 4); wobec czego cechą rozstrzygającą jest miejsce zamieszkania na całym obszarze, przyznanym Polsce, a nietylko na obszarze, odstąpionym przez Niemcy.

d) był zapisany do gminy miejskiej lub wiejskiej, albo do jednej z organizacji stanowych na ziemiach b. Cesarstwa Rosyjskiego, jakie wchodzą w skład Państwa Polskiego;

2) urodziła się na obszarze Państwa Polskiego, o ile nie służy jej obywatelstwo innego Państwa;

3) ponadto której na mocy traktatów międzynarodowych obywatelstwo polskie przysługuje.

Do p. 1 *a*: por. art. 9 Kodeksu Cywilnego Królestwa Polskiego z r. 1825[1]).

---

[1]) Orzeczenie Sądu Najwyższego (jako Trybunału Wyborczego) z dnia 10—24 maja 1919 r. Zb. Orzecz. 1918 do 1920 Nr. 8: „Art. 9 K. C. P. zawiera określenie, kto jest uważany za poddanego Królestwa Polskiego, każda więc osoba, która odpowiada warunkom tego przepisu, uważana być musi za poddanego Państwa Polskiego, w skład którego weszło b. Królestwo Kongresowe".

Orzeczenie pełnego kompletu izby drugiej Sądu Najwyższego z dnia 17 października 1919 r., Zb. Orzecz. 1919 Nr. 65: „Królestwo Polskie Kongresowe miało odrębne od Cesarstwa rosyjskiego poddaństwo (art. 9 K. C. P.)".

Wyrok Najw. Tryb. Admin. z dnia 9 stycznia 1926 r. O. S. P. Nr. 192:

„Osoby zapisane do ksiąg ludności stałej w gminie, która wchodziła w skład b. Królestwa Polskiego, a nie stanowi części składowej obecnego Państwa Polskiego (wchodzi natomiast w skład Państwa Litewskiego) nie nabyły z tytułu powyższego zapisu obywatelstwa polskiego".

Orzeczenie Mieszanego Trybunału Rozjemczego Polsko-Niemieckiego z dnia 22 marca 1924 r. (Recueil IV, str. 353), streszczenie zob. w Przeglądzie Prawa Handlowego T. I, str. 126 n.: „Już przed wydaniem polskiej ustawy o obywatelstwie istnieli obywatele polscy, a to z mocy art. 9 kod. cyw. polsk. z r. 1825, który nie przestał obowiązywać w b. Królestwie Kongresowem i którego przepisy w r. 1919 musiały być rozumiane w zgodzie z obowią-

Do p 1 *b:* **Ustawa z dnia 26 września 1922 roku o uregulowaniu prawa wyboru obywatelstwa polskiego przez obywateli b. cesarstwa austrjackiego lub b. królestwa węgierskiego i prawa wyboru obywatelstwa obcego przez b. obywateli tych państw, posiadających obywatelstwo polskie. (Dz. Ust. 1922 Nr. 88 poz. 791).**

Art. 1 (ust. 1). Upoważnia się Rząd do uregulowania prawa wyboru obywatelstwa polskiego przez obywateli b. cesarstwa austrjackiego lub b. królestwa węgierskiego i prawa wyboru obywatelstwa obcego przez b. obywateli tych państw, posiadających obywatelstwo polskie, oraz do dokonania w łączności z tem odpowiednich zmian, a względnie uzupełnień art. 2, 4, 9 i 11 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 44).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 1922 r. w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 26 września 1922 r. o uregulowaniu prawa wyboru obywatelstwa polskiego przez obywateli b. cesarstwa austrjackiego, lub b. królestwa węgierskiego i prawa wyboru obywatelstwa obcego przez b. obywateli tych państw, posiadających obywatelstwo polskie. (Dz. Ust. 1923 Nr. 10, poz. 58).

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 26 września 1922 r. o uregulowaniu prawa wyboru obywatelstwa polskiego przez obywateli b. cesarstwa austrjackiego lub b. królestwa węgierskiego i prawa wyboru obywatelstwa obcego przez b. obywateli tych państw, posiadających obywatelstwo polskie (Dz. U. R. P. Nr. 88 poz. 791) zarządza się co następuje:

---

zującem wówczas ustawodawstwem i z nowym układem państwowym i międzynarodowym".

§ 1.

Nabycie i utrata obywatelstwa polskiego na podstawie wyboru w zastosowaniu do b. obywateli b. cesarstwa austrjackiego lub b. królestwa węgierskiego, mających prawo swojszczyzny lub stałe miejsce zamieszkania (§ 2, p. 2) na obszarze Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy, reguluje się na podstawie ustawy z dnia 20 stycznia 1920 roku (Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 44) ze zmianami, wynikającemi z niniejszego rozporządzenia.

§ 2.

Prawo obywatelstwa polskiego przysługuje każdej osobie bez różnicy płci, wieku, wyznania i narodowości, która:

1) od dnia 1 stycznia 1914 r. posiadała i do dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia nie utraciła prawa swojszczyzny w jednej z gmin na obszarze polskich części Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy. Osobom, które nabyły prawo swojszczyzny po dniu 1 stycznia 1914 r. i prawo to posiadały w dniu 28 lipca 1920 r. służy obywatelstwo polskie z zastrzeżeniem, wynikającem z § 4;

2) przed dniem 1 stycznia 1908 r. osiedliła się na obszarze polskich części Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy w zamiarze stałego pobytu (uzyskania stałego miejsca zamieszkania) pod warunkiem, że

a) do dnia 1 listopada 1918 r. posiadała obywatelstwo austrjackie, względnie węgierskie, oraz

b) nie posiada bez przerwy prawa swojszczyzny od dnia 1 stycznia 1914 r. w jednej z gmin czesko-

słowackich części b. terytorjów plebiscytowych Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy.

§ 3.

Osoby (§ 2, p. 1), mające prawo swojszczyzny w gminach, których obszar jest przedzielony granicą, stają się obywatelami polskimi, jeżeli w dniu 28 lipca 1920 r. stale mieszkały w części gminy, która przypadła Polsce. Jeżeliby zaś takie osoby w gminie rozdzielonej we wspomnianym dniu stale nie mieszkały, nabywają obywatelstwo polskie, jeśli stale mieszkały w obecnie polskiej części gminy ostatnio przed wyprowadzeniem się z danej gminy.

§ 4.

Nie są obywatelami polskimi osoby, które posiadają bez przerwy od dnia 1 stycznia 1908 r. stałe miejsce zamieszkania w znaczeniu p. 2 § 2 niniejszego rozporządzenia na obszarze czeskosłowackich części b. terytorjów plebiscytowych Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy, chociażby posiadały prawo swojszczyzny w jednej z gmin b. Galicji, czy też prawo swojszczyzny, nabyte po dniu 1 stycznia 1914 roku w jednej z gmin Śląska Cieszyńskiego, Spisza lub Orawy (§ 2, p. 1, zdanie drugie).

§ 5.

Nadanie obywatelstwa polskiego nastąpić może na prośbę osoby, pragnącej je uzyskać, jeżeli zostanie wykazane, że:

1) obrała stałe zamieszkanie na obszarze pol-

skich części Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy po dniu 1 stycznia 1908 r.;

2) nie dopuściła się zbrodni lub czynu karygodnego z chęci zysku;

3) nadanie jej obywatelstwa polskiego nie pociągnęłoby za sobą bezpośrednich ciężarów dla Skarbu Państwa Polskiego lub funduszów publicznych, przez co nie rozumie się świadczeń np. zasiłków z kas chorych, brackich i t. d.;

4) przebywała w jednej gminie bez przerwy w czasie od dnia 28 października 1918 r. do 28 października 1920 r.

§ 6.

Podanie o nadanie obywatelstwa na zasadzie § 5 niniejszego rozporządzenia winno być wnoszone w terminie trzech miesięcy po wejściu w życie niniejszego rozporządzenia.

Podania wniesione przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia i nie załatwione, będą traktowane, jakgdyby były wniesione z zachowaniem czasokresu.

§ 7.

Osoby, które nie nabyły obywatelstwa polskiego z braku warunku, przewidzianego w § 2, p. 2, lit. *b* niniejszego rozporządzenia, mogą uzyskać obywatelstwo polskie trybem określonym w §§ 5 i 6.

§ 8.

Obywatelstwo polskie nabywają osoby, które bądź posiadają od dnia 1 stycznia 1914 r. prawo swoj-

szczyzny w jednej z gmin czeskosłowackich części b. terytorjów plebiscytowych Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy, bądź mają tam od dnia 1 stycznia 1908 r. stałe miejsce zamieszkania w znaczeniu § 2 p. 2 niniejszego rozporządzenia i do dnia 28 kwietnia 1922 roku złożyły oświadczenia wyboru obywatelstwa polskiego w polskich przedstawicielstwach zagranicznych albo przed polskiemi władzami administracyjnemi.

§ 9.

Tracą obywatelstwo polskie osoby, które bądź posiadają od dnia 1 stycznia 1914 r. prawo swojszczyzny w jednej z gmin polskich części Śląska skiego, Spisza i Orawy, bądź mają tam od dnia 1 stycznia 1908 r. stałe miejsce zamieszkania w znaczeniu § 2 p. 2 niniejszego rozporządzenia i do dnia 28 kwietnia 1922 r. złożyły oświadczenia wyboru obywatelstwa czeskosłowackiego.

§ 10.

Oświadczenie wyboru obywatelstwa, złożone w myśl §§ 8 i 9 niniejszego rozporządzenia przez męża, rozciąga się na żonę, oświadczenie rodziców, względnie opiekunów, na dzieci do lat 18.

§ 11.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Do p. 1 *d*[1]): **Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 7 sierpnia 1922 r. zawierające przepisy przechodnie w przedmiocie obywatelstwa na obszarze Ziemi Wileńskiej. (Dz. Ust. 1922 Nr. 63, poz. 565).**

§ 1.

Osoby, które na obszarze powiatów: wileńskiego, oszmiańskiego, święciańskiego i trockiego w dniu 24 marca 1922 r. na zasadzie przepisów, jakie tam obowiązywały od dnia 15 stycznia 1921 r., posiadały przynależność państwową do tego obszaru [2]), są obywatelami polskimi.

---

[1]) Orzeczenie Sądu Najwyższego (jako Trybunału Wyborczego) z dnia 9 listopada 1922 r.: Osiedlenie oznacza związek publiczno-prawny jednostki z pewnem terytorjum, jej indygenat, jej prawo swojszczyzny. Konieczność tego związku prawa jednostki z terytorjum, jako niezbędny warunek przynależności do Państwa Polskiego, uwydatniają przepisy ustępów *a* i *d* artykułu 2-go ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. Zamieszkanie chociażby długotrwałe i nawet stałe nie wystarcza samo przez się do nabycia obywatelstwa polskiego.

[2]) Według Dekretu Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej z dnia 7 stycznia 1921 r. (Dz. Urz. Tymcz. Kom. Rządz. Nr. 4) posiadały obywatelstwo Litwy Środkowej (art. 1): *a)* osoby, wpisane do wykazów lub ksiąg miejscowej ludności gminnych, miejskich lub b. stanowych na terytorjum wówczas stanowiącem Litwę Środkową, jak również dzieci tych osób, *b)* osoby urodzone na tym obszarze lub posiadające na tymże obszarze nieruchomości, o ile zamieszkały w kraju przed 1-ym stycznia 1919 r., *c)* osoby, które przed 1 sierpnia 1914 mieszkały na tym obszarze niemniej niż 5 lat (art. 3 dekretu wyłącza wszakże te osoby, których podstawowym zajęciem była rosyjska służba państwowa), *d)* osoby, które mieszkały na wspomnianym obszarze od 1 stycznia 1918 r. i miały

§ 2.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 24 marca 1922 r.

Do p. 3 zob. część II-gą niniejszej pracy (Traktaty i konwencje międzynarodowe).

Art. 3.

Obywatele państw innych pochodzenia polskiego oraz ich potomkowie uznani będą za obywateli Państwa Polskiego, skoro po powrocie do Polskiego Państwa w urzędzie administracyjnym miejsca swego zamieszkania złożą dowody pochodzenia polskiego wraz z oświadczeniem, że chcą być obywatelami polskimi i zrzekają się obywatelstwa innego państwa [1]).

Ustawa z dnia 26 września 1922 r. o uregulowaniu prawa wyboru obywatelstwa polskiego przez obywateli b. cesarstwa austrjackiego lub b. królestwa węgierskiego i prawa wyboru obywatelstwa obcego przez b. obywateli tych państw, posiadających obywatelstwo polskie. (Dz. Ust. 1922, Nr. 88, poz. 791).

Art. 1 (ust. 2). Przepis art. 3 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 44) należy

---

tam stałe miejsce zamieszkania w dniu 15 stycznia 1921 r., *e)* osoby, które w dniu 15 stycznia 1921 r. pracowały w instytucjach państwowych lub samorządowych.

[1]) Wyrok izby piątej Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 1923 r. O. S. P. T. III Nr. 165: „Stwierdzenie, że oskarżony pochodzi z rodziców narodowości polskiej, uważa się sam za Polaka i w czasie tworzenia się Państwa Polskiego przybył z Niemiec do Polski w zamiarze stałego osiedlenia się tu, nie wystarcza do ustalenia jego obywatelstwa polskiego".

stosować do osób pochodzenia polskiego oraz ich potomków bez względu na to, czy do kraju powrócili, czy też stale tu zamieszkiwali.

Ustawa z d. 11 grudnia 1923 o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych. (Dz. Ust. 1924 Nr. 6 poz. 46). Art. 82, Art. 87 [1]).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 14 maja 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatnoprawnych w brzmieniu ustalonem rozporządzeniem Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości z d. 25 marca 1925. (Dz. Ust. 1925 Nr. 30 poz. 213).

Art. 45. Obywatele państw obcych pochodzenia polskiego, którym ustawy lub traktaty zastrzegają możność nabycia obywatelstwa polskiego, będą traktowani w Polsce pod względem zarówno swych wierzytelności, jak i długów narówni z obywatelami polskimi.

Art. 4.

Obywatelstwo polskie nabywa się:
1) przez urodzenie,
2) przez uprawnienie, uznanie lub przysposobienie,
3) przez zamążpójście,
4) przez nadanie,
5) przez przyjęcie urzędu publicznego lub przyjęcie do służby wojskowej w Państwie Polskiem, o ile nie uczyniono przeciwnego zastrzeżenia [2]).

---

[1]) Por. Wyrok Najw. Tryb. Adm. z dnia 18 marca 1925 r. O. S. P. IV Nr. 527.

[2]) Wyrok Najw. Tryb. Adm. z dnia 16 kwietnia 1924 r. (Gazeta Sądowa 1924, str. 700): „W myśl art. 4 ust. 5 ustawy o obywatelstwie nabyli obywatelstwo polskie wszyscy ci wojskowi, którzy w chwili przełomu przyjęci

Ustawa z dnia 17 marca 1921 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. (Dz. Ust. 1921 Nr. 44, poz. 267).

Art. 88. Obywatelstwo polskie nabywa się:

a) przez urodzenie z rodziców, mających obywatelstwo polskie;

b) przez nadanie obywatelstwa ze strony powołanej władzy państwowej.

Inne postanowienia co do obywatelstwa polskiego, jego nabycia oraz utraty określają osobne ustawy.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z d. 7 cezrwca 1920 r. w przedmiocie wykonania ustawy z d. 20 stycznia 1920 r. (Dz. Ust. 1920 Nr. 52 poz. 320).

Art. 5. Obywatelem polskim staje się, kto objął nadany mu stale i zgodnie z przepisami obowiązującemi urząd w polskiej cywilnej służbie państwowej lub kto został przyjęty zgodnie z obowiązującemi przepisami do polskiej służby wojskowej, o ile władza, nadająca urząd lub przyjmująca do służby woj-

---

zostali z armji b. państw zaborczych do wojska polskiego bez zastrzeżenia, że przyjęcie to nie nadaje praw obywatelstwa".

Wyrok Najw. Tryb. Adm. z dnia 4 grudnia 1924 (O. S. P. T. IV Nr. 151): „Osoba, mianowana na obszarze b. dzielnicy pruskiej sędzią komisoryjnym bez zastrzeżeń co do nabycia obywatelstwa polskiego, nabyła obywatelstwo polskie na zasadzie art. 4 p. 5 ustawy".

Wyrok Najw. Tryb. Adm. z dnia 23 stycznia 1925 (O. S. P. T. IV Nr. 245): „W przewodzie administracyjnym o ustalenie obywatelstwa polskiego, stanowi pominięcie twierdzenia osoby interesowanej, że jest ona żołnierzem polskim (art. 4 p. 5 ustawy o obywatelstwie), istotną wadliwość postępowania".

skowej, nie uczyniła przeciwnego zastrzeżenia. Zastrzeżenie ze strony władzy winno być uwidocznione w piśmie nominacyjnem względnie w pierwszym dokumencie, wystawionym dla przyjętego do służby wojskowej z okazji tego przyjęcia. Wszelako co do osób, przyjętych do służby wojskowej lub co do osób, zamianowanych na urząd państwowy w służbie cywilnej przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia lub w ciągu następnych trzech miesięcy, władza może skorzystać z przysługującego jej prawa zastrzeżenia, o ile zawiadomi o niem osobę interesowaną najpóźniej do 6-ciu miesięcy od dnia wejścia niniejszego rozporządzenia w życie.

Osoby, przyjęte do służby wojskowej lub zamianowane na urząd państwowy w służbie cywilnej, nie nabywają z tego tytułu obywatelstwa polskiego, jeśli przed upływem trzech miesięcy po wejściu niniejszego rozporządzenia w życie zostały zwolnione ze służby wojskowej lub utraciły urząd.

Osoby, nieobjęte ustępem 1 niniejszego artykułu, a zajmujące jakiekolwiek stanowisko w służbie publicznej, nabywają obywatelstwo polskie tylko wówczas, jeśli według wyraźnego przepisu ustawowego są traktowane co do swego charakteru służbowego narówni z osobami, mianowanemi na urząd państwowy.

Pojęcie urzędu państwowego i pojęcie służby wojskowej ocenia się według właściwych przepisów.

Rozporządzenie Ministra b. Dzielnicy Pruskiej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z d. 5 lutego 1921 r. w przedmiocie wykonania ustawy o obywatelstwie Państwa Polskiego z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. Ust. R. P.Nr. 7 poz. 44 wzgl. Dz. Urz. Min. b. dzielnicy pruskiej Nr 10 str. 221) na obszarze b. dzielnicy pruskiej. (Dz. Ust. 1921 Nr 16 poz. 95).

(Na podstawie art. 1 powyższego rozporządzenia, art. 5 rozporządzenia Min. Spr. Wewnętrznych z dnia 7 czerwca 1920 r. Dz. Ust. 1920 Nr. 52 poz. 320, obowiązuje na obszarze byłej dzielnicy pruskiej w brzmieniu następującem):

Art. 5. Obywatelem polskim staje się, kto objął nadany mu stale i zgodnie z przepisami obowiązującemi urząd w polskiej cywilnej służbie bezpośrednio-państwowej lub, kto został przyjęty zgodnie z obowiązującemi przepisami do polskiej służby wojskowej, o ile władza nadająca urząd lub przyjmująca do służby wojskowej nie uczyniła przeciwnego zastrzeżenia. Zastrzeżenie ze strony władzy winno być uwidocznione w piśmie nominacyjnem względnie w pierwszym dokumencie, wystawionym dla przyjętego do służby wojskowej z okazji tego przyjęcia.

Wszelako co do osób, zamianowanych na urząd bezpośrednio-państwowy w służbie cywilnej przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia na obszarze b. dzielnicy pruskiej, lub w ciągu następnych trzech miesięcy, władza może skorzystać z przysługującego jej prawa zastrzeżenia, o ile zawiadomi o niem osobę interesowaną najpóźniej do sześciu miesięcy od dnia wejścia niniejszego rozporządzenia w życie na obszarze b. dzielnicy pruskiej.

Osoby, zamianowane na urząd bezpośrednio-państwowy w służbie cywilnej, nie nabywają z tego tytułu obywatelstwa polskiego, jeśli przed upływem trzech miesięcy po wejściu w życie niniejszego rozporządzenia na obszarze b. dzielnicy pruskiej utraciły urząd.

Przyjęcie do służby wojskowej, o ile miało miejsce przed 1 stycznia 1921 roku, nie powoduje nabycia obywatelstwa polskiego, jeśli osoba przyjęta do służby wojskowej została do dnia 1 października 1920 roku z niej zwolnioną lub jeśli władza do dnia 1 stycznia 1921 roku skorzystała z prawa dodatkowego zastrzeżenia, przewidzianego rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 7 czerwca 1920 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 52 poz. 320).

Osoby, nie objęte ustępem pierwszym niniejszego artykułu, a zajmujące jakiekolwiek stanowisko w służbie publicznej, nabywają obywatelstwo polskie tylko wówczas, jeśli według wyraźnego przepisu ustawowego są traktowane co do swego charakteru służbowego narówni z osobami, mianowanemi na urząd bezpośrednio-państwowy.

Pojęcie urzędu bezpośrednio-państwowego i pojęcie służby wojskowej ocenia się według właściwych przepisów.

Ustawa z d. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej. (Dz. Ust. 1922, Nr 21 poz. 164).

Art. 6. Urzędnikiem może być mianowany jedynie obywatel polski . . . . . .

Art. 89. Postanowienia art. 4 do 9 ..... stosuje się analogicznie do funkcjonarjuszów niższych.

Rozporządzenie Rady Obrony państwa z d. 19 lipca 1920 r. w sprawie zaciągu cudzoziemców do Armji Ochotniczej. (Dz. Ust. 1920 Nr. 63 poz. 414).

Art. 3. Przez przyjęcie do Armji Ochotniczej cudzoziemiec nie nabywa obywatelstwa polskiego.

Ustawa z d. 23 maja 1924 o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz. Ust. 1924 Nr. 61 poz. 609).

Art. 64. Cudzoziemcy mogą być przyjęci do służby wojskowej jako ochotnicy tylko za pozwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Przez fakt służby wojskowej cudzoziemcy ci nie stają się obywatelami Państwa Polskiego [1]).

Rozporządzenie wykonawcze Ministra Spraw Wojskowych z d. 1 sierpnia 1924 r. w sprawie postępowania o uznanie za zaginione bez własnej winy osób, których zaginięcie pozostaje w związku przyczynowym ze służbą wojskową. (Dz. Ust. 1924 Nr. 74 poz. 739).

§ 3 (ust. ost.). Dowodem obywatelstwa polskiego osób, które służyły w Wojsku Polskiem, jest okoliczność przyjęcia ich do służby w Wojsku Polskiem.

Art. 5.

Przez urodzenie dzieci ślubne nabywają obywatelstwo ojca, dzieci nieślubne — obywatelstwo matki. Dzieci rodziców niewiadomych, urodzone lub znalezione na obszarze Państwa Polskiego, uważane będą za obywateli polskich, o ile nie wykaże się ich inne obywatelstwo.

---

[1]) Por. §§ 417, 418 rozporządzenia wykonawczego z dnia 22 marca 1925 r. (Dz. Ust. 1925 Nr. 37 poz. 252).

Art. 6.

Przez uprawnienie, uznanie lub przysposobienie dziecko, liczące nie więcej niż 18 lat, nabywa obywatelstwo ojca lub matki, względnie innej osoby, uznającej lub przysposabiającej.

Art. 7.

Przez zamążpójście nabywa obywatelstwo polskie cudzoziemka, poślubiająca obywatela polskiego.

Art. 8.

Nadanie obywatelstwa polskiego nastąpić może na prośbę osoby, pragnącej je uzyskać, jeżeli wykaże:

1) że prowadziła nieposzlakowany tryb życia,

2) że przebywa stale przynajmniej od 10 lat w granicach Państwa Polskiego,

3) że posiada środki utrzymania lub zarobkowania dla siebie i swojej rodziny,

4) że posiada znajomość języka polskiego.

Za małoletnich oraz inne osoby, ograniczone w zdolności do działań prawnych, wnoszą prośbę o nadanie im obywatelstwa polskiego ich prawni zastępcy.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z d. 7 marca 1920 r. w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. Ust. r. 1920 Nr. 52 poz. 320).

Art. 4. W myśl art. 8 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 44):

1) tryb życia osoby uważa się za poszlakowany, jeśli popełniła czyn, za który wymierzona została kara sądowa, pociągająca za sobą ograniczenie praw co najmniej dopóki to ograniczenie trwa lub jeśli zachowanie się jej albo popełniony przez nią czyn mogą być poczytywane za słuszny powód do zgorszenia lub oburzenia publicznego;

2) uważa się za pobyt stały pobyt dobrowolny i nieprzerwany; czasowe wydalenie się za granicę Państwa nie powoduje przerwy, jeśli z okoliczności, wśród których wydalenie to nastąpiło, wynika zamiar powrotu do kraju na czas dalszy bez ograniczenia;

3) środki utrzymania lub zarobkowania albo jedne i drugie razem winny być tego rodzaju, by, o ile da się przewidzieć, wystarczyły na zupełne zabezpieczenie kosztów utrzymania tak proszącego o obywatelstwo, jak i członków rodziny jego, o ile prawnie obowiązany jest do ich utrzymywania, w każdym zaś razie, by nie zachodziła uzasadniona obawa, że osoby te staną się ciężarem dobroczynności publicznej;

4) wymaganą jest należyta znajomość języka polskiego w mowie.

Art. 12. Kto pragnie nabyć obywatelstwo polskie przez nadanie, wniesie odpowiednią prośbę do władzy, wskazanej w p. *a*) art. 7 niniejszego rozporządzenia z uwzględnieniem postanowień, zawartych w art. 9 tegoż rozporządzenia i dołączy do tej prośby metrykę urodzenia (chrztu) swoją, tudzież osób, mających na zasadzie art. 13 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 44) razem z nim uzyskać obywatelstwo polskie i metrykę (akt) ślubu, o ile pozostaje w związku małżeńskim. Obowiązkiem proszącego o nadanie obywatelstwa jest również wykazać, że posiada środki utrzymania lub zarobkowania dla siebie i rodziny swojej, tudzież przedłożyć zaświadczenie właści-

wej (obcej) władzy państwowej, że tak sam jako też osoby, mające razem z nim uzyskać obywatelstwo polskie, z chwilą nabycia tegoż obywatelstwa utracą dotychczasowe obywatelstwo swoje. Od obowiązku przedłożenia tego zaświadczenia wolni są obywatele państwa, z którem Polska znajduje się w stanie wojny; w tym ostatnim wypadku wystarczy, jeśli interesowany wykaże, że jest obywatelem danego państwa i oświadczy, że zrzeka się dotychczasowego obywatelstwa swego.

Art. 13. Władza, wymieniona w art. 12, rozpatrzy, czy prośba odpowiada przepisom tegoż artykułu, w razie potrzeby zarządzi usunięcie zachodzących braków, poczem zażąda protokularnie od proszącego oświadczenia, gdzie (gmina, powiat, kraj) i jak długo od czasu swego urodzenia przebywał, czem się trudnił, czy nie pozostaje w stanie upadłości, czy, kiedy i za jakie przestępstwa i przez którą władzę był karany i czy poza tem zachowaniem się swojem nie dał powodu do publicznego zgorszenia lub oburzenia. Wyjaśnień w tych kierunkach udzieli proszący tak co do siebie, jak i co do członków rodziny swojej z ograniczeniem, wynikającem z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 4 kwietnia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 39 poz. 230[1]).

Przy sposobności przesłuchania stwierdzi władza także znajomość języka polskiego i zwróci uwagę

[1]) Ustawa z dnia 4 kwietnia 1920 r. dotyczy przywrócenia praw, utraconych wskutek przestępstw politycznych i wojskowych.

przesłuchiwanego na postanowienia art. 16 ust. 2 niniejszego rozporządzenia; tę ostatnią okoliczność uwidoczni władza wyraźnie w protokóle.

Następnie zbada władza, czy oświadczenia proszącego są zgodne z prawdą, zażąda opinji od gminy faktycznego zamieszkania w kraju i przedłoży swój wniosek wraz ze wszystkiemi aktami dochodzenia województwu, względnie, o ile chodzi o st. m. Warszawę, Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

Art. 14. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, względnie województwo, w razie uwzględnienia prośby o nadanie obywatelstwa, wyda stronie akt nadania obywatelstwa według wzoru Nr. 2.

Dzień, wymieniony w dacie wydania tego aktu, uważa się za dzień nabycia obywatelstwa.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i województwa prowadzić będą rejestr osób, którym obywatelstwo w swoim zakresie działania nadały.

Ustawa z dnia 23 maja 1924 o powszechnym obowiązku służby wojskowej. (Dz. Ust. 1924 Nr. 61 poz. 609).

Art. 6. Cudzoziemcy, którzy w okresie życia, ustalonym dla wieku poborowego, lub przed tym okresem uzyskali obywatelstwo polskie, zaliczeni będą do rocznika, odpowiadającego rokowi urodzenia, i powinni zadość uczynić powszechnemu obowiązkowi służby wojskowej.

Jeżeli osoby te uzyskały obywatelstwo polskie po wyjściu z lat, ustalonych dla wieku poborowego, jednak przed ukończeniem 39 lat życia, mają obowiązek stawienia się raz jeden do poboru w naj-

bliższym terminie urzędowania komisji poborowej, poczem, o ile zostaną uznani za zdolnych do służby wojskowej, odbędą służbę w wojsku stałem, względnie pospolitem ruszeniu.

Odbyta poprzednio służba wojskowa w innem państwie, z zastrzeżeniem zasady wzajemności, liczy się jako służba odbyta w wojsku stałem.

Cudzoziemcy, którzy stali się obywatelami polskimi po ukończeniu 39 lat życia, jednak przed 31 grudnia tego roku kalendarzowego, w którym kończą 50 lat życia, mają obowiązek stawienia się raz jeden do poboru w najbliższym terminie urzędowania komisji poborowej, poczem zostaną zaliczeni do pospolitego ruszenia, względnie zupełnie zwolnieni od obowiązku służby wojskowej.

Cudzoziemcy, którzy stali się obywatelami polskimi po ukończeniu 50 lat życia, nie podlegają obowiązkowi służby wojskowej[1]).

Ustawa z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych. (Dz. Ust. 1926 Nr. 98 poz. 570).

Art. 156 p. 1. Opłata za akt nadania obywatelstwa polskiego wynosi 50 zł.

Władza, nadająca obywatelstwo, może uwolnić petenta od opłaty całkowicie lub częściowo ze względu na jego stan majątkowy lub ze względów natury publicznej.

---

[1]) Por. § 6—8 Rozp. Wykon. do ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz. Ust. 1925 Nr. 37 poz. 252).

Rozporządzenie wykonawcze Ministra Skarbu z dnia 20 listopada 1926 do ustawy z dnia 1 lipca 1926 o opłatach stemplowych. (Dz. Ust. 1926 Nr. 123 poz. 713).

§ 174 (ust. 1). Punkt 1 artykułu 156 tyczy się tylko tych przypadków, w których nadanie obywatelstwa zależy wyłącznie od uznania władzy (art. 8 i 9 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 44 oraz art. 14 rozporządzenia z dnia 7 czerwca 1920 r. Dz. U. R. P. Nr. 52 poz. 320).

Art. 9.

W wypadkach wyjątkowych, zasługujących na szczególne uwzględnienie, obywatelstwo polskie może być nadane osobom, nie odpowiadającym poszczególnym warunkom z pośród wymienionych w art. 8, zwłaszcza na obszarze b. Cesarstwa Rosyjskiego, jaki wchodzi w skład Państwa Polskiego. W żadnym jednak razie obywatelstwo polskie nie może być nadane osobom, ukaranym przez sądy polskie za przestępstwa, pociągające za sobą ograniczenie praw, dopóki to ograniczenie trwa, tudzież osobom, znajdującym się w stanie upadłości.

Art. 10.

Obywatelka polska, która przez zamążpójście za cudzoziemca utraciła obywatelstwo polskie, odzyskuje je, jeżeli po ustaniu tego małżeństwa i osiedleniu się w Polsce złoży odpowiednie oświadczenie w urzędzie administracyjnym miejsca swego zamieszkania.

Art. 11.

Utrata obywatelstwa polskiego następuje:

1) przez nabycie obcego obywatelstwa;

2) przez przyjęcie urzędu publicznego lub wstąpienie do służby wojskowej w państwie obcem bez zgody Rządu Polskiego.

Osoby, obowiązane do czynnej służby wojskowej, nabyć mogą obywatelstwo obce nie inaczej, jak po wyjednaniu na to zezwolenia od Ministra Spraw Wojskowych, w przeciwnym razie wobec Państwa Polskiego nie przestaną być uważane za obywateli polskich.

Rozporządzenie M. S. Wewn. z d. 7 czerwca 1920 r. (Dz. Ust. 1920 Nr. 52 poz. 320).

Art. 6. Obywatelstwo polskie traci, kto:

1) zgodnie z wolą swoją nabył obywatelstwo państwa innego, lub

2) bez zezwolenia Rady Ministrów Państwa Polskiego przyjął urząd publiczny albo wstąpił do służby wojskowej w państwie obcem.

Postanowienia te mają jednak zastosowanie do osób, obowiązanych do czynnej służby wojskowej w Państwie Polskiem tylko wówczas, jeśli uzyskały od Ministra Spraw Wojskowych zezwolenie do nabycia obywatelstwa obcego lub do przyjęcia urzędu publicznego albo do wstąpienia do służby wojskowej w państwie obcem.

Art. 15. Władze, wymienione w art. 7, ust. *a)*[1]) niniejszego rozporządzenia, wydawać będą na prośbę

---

[1]) T. j. Starostwa, Komisarjaty Rządu: w Warszawie, w Łodzi i w Lublinie, tudzież magistraty miast Lwowa i Krakowa; w b. dzielnicy pruskiej (Rozporządzenie z dnia 5 lutego 1921 r., Dz. Ust. 1921 Nr. 16 poz. 95): Starostwa, Starostwa Grodzkie i Prezydenci miast, tworzących powiaty miejskie, ostatni o ile w danem mieście niema Starostwa Grodzkiego.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 16 stycznia 1925 (Dz. Ust. 1925 Nr. 8 poz. 61) zniosło Starostwo Grodzkie w Poznaniu.

obywateli polskich, nieobowiązanych do czynnej służby wojskowej, poświadczenia według wzoru Nr. 3, że przeciw zamierzonemu przez nich nabyciu obywatelstwa obcego nie zachodzą ze stanowiska ustaw Państwa Polskiego żadne przeszkody.

Analogiczne poświadczenia według wzoru Nr. 4 wydawać będą te same władze osobom obowiązanym do czynnej służby wojskowej, jeśli osoby te uzyskały od Ministra Spraw Wojskowych zezwolenie, o którem mowa w ustępie ostatnim art. 6 niniejszego rozporządzenia.

Kto pragnie otrzymać powyższe poświadczenie, względnie zezwolenie Ministra Spraw Wojskowych, przedłoży władzy, wymienionej w art. 7, ust. *a*) niniejszego rozporządzenia, metrykę urodzenia, tak swoją, jako też osób, mających na zasadzie art. 13 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 44) razem z nim utracić obywatelstwo polskie, metrykę (akt) ślubu, jeśli pozostaje w związku małżeńskim, i dowód, że jest obywatelem polskim.

Osoby małoletnie oraz inne osoby ograniczone w zdolności do działań prawnych, tudzież kobiety zamężne, ostatnie, o ile ich małżeństwo nie ustało, winne wykazać zgodę swego zastępcy prawnego, względnie męża.

Władze, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, będą prowadziły rejestr wydanych przez siebie poświadczeń [1]).

---

[1]) Por. § 538 Rozp. Wykon. do ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz. Ust. 1925 Nr. 37 poz. 252).

Ustawa z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych. (Dz. Ust. 1924 Nr. 6 poz. 46).

Art. 24. Prawo do pobierania uposażenia emerytalnego nie przysługuje:

1) . . . . .;

2) w razie utraty obywatelstwa polskiego.

Ustawa z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej. (Dz. Ust. 1924 Nr. 61 poz. 609).

Art. 79. Całkowite zwolnienie od powszechnego obowiązku służby wojskowej następuje:

1) . . . . .;

2) . . . . .;

3) w wypadkach udowodnienia obcej przynależności państwowej, zgodnie z przepisami prawa w przedmiocie obywatelstwa polskiego;

4) . . . . .

Zwolnienie z tytułu posiadania obcego obywatelstwa następuje na prośbę strony, wniesioną do władzy administracyjnej I instancji, w której listach poborowych umieszczony jest dotyczący poborowy, względnie rekrut. Zwolnienie może być orzeczone tylko w tym wypadku, jeżeli dochodzenie ustali ponad wszelką wątpliwość fakt utraty, względnie braku obywatelstwa polskiego jeszcze przed wcieleniem do wojska.

O zwolnieniu decyduje Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Oprócz wypadków, przewidzianych w punktach od 1—4, zwolnienie od obowiązku służby wojsko-

wej może nastąpić w razie ubiegania się o uzyskanie obcego obywatelstwa, lub uzyskania tego obywatelstwa według ustaw odnośnego państwa. O zwolnienie takie starać się mogą odnośne osoby, jeżeli:

a) są w myśl niniejszej ustawy obowiązane do służby wojskowej w wojsku stałem, w rezerwie, lub pospolitem ruszeniu;

b) są w myśl ustawy niniejszej obowiązane do stawienia się do poboru, tudzież wszystkie osoby, które wprawdzie nie wstąpiły w wiek poborowy, ale ukończyły już 17 lat życia.

Prośby o zwolnienie winny być wniesione do władzy administracyjnej, w której listach poborowych proszący jest umieszczony.

O zwolnieniu rozstrzyga Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Rozporządzenie wykonawcze z dnia 21 marca 1925 r. do ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej. (Dz. Ust. 1925 Nr. 37 poz. 252).

§ 531. Osoby, które uzyskały zwolnienie, przewidziane w art. 79, ustęp 4, tracą obywatelstwo polskie na zasadzie art. 11 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 44) z chwilą nabycia obywatelstwa obcego, jeżeli uzyskały wspomniane zwolnienie przed otrzymaniem tego obywatelstwa, względnie z chwilą zwolnienia, jeśli nabyły obywatelstwo obce jeszcze przed otrzymaniem tego zwolnienia.

§ 532. Osoby, wymienione w art. 6, punkt 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia

7 czerwca 1920 r. (Dz. R. P. Nr. 52 poz. 320), to jest osoby, które bez zezwolenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej przyjęły urząd publiczny, albo wstąpiły do służby wojskowej w państwie obcem, tracą obywatelstwo polskie tylko wówczas, jeśli zachodzą warunki z art. 79, ustęp 4 i jeżeli uzyskały zwolnienie, przewidziane w tym artykule.

§ 533. Prośby o zwolnienie należy wnosić do władzy administracyjnej, w której listach poborowych proszący jest umieszczony.

Do prośby powinien proszący dołączyć w oryginale, lub wiarogodnym odpisie, metrykę urodzenia (w braku tejże inny wiarygodny dokument zastępczy), tak swoją, jako też osób, które z nim mają na zasadzie art. 13 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 44) — utracić obywatelstwo polskie, względnie, które razem z nim uzyskały obce obywatelstwo, metrykę ślubu, jeśli pozostaje w związku małżeńskim i dowód obywatelstwa polskiego.

W razie ubiegania się o obce obywatelstwo, należy z reguły przedłożyć przyrzeczenie przyjęcia do związku obcego Państwa, o ile to w myśl prawodawstwa obcego Państwa jest możliwe. W wypadku uzyskania już obywatelstwa obcego należy przedłożyć także dowód uzyskania tego obywatelstwa przez proszącego, oraz ewentualnie członków jego rodziny[1]).

---

[1]) § 533, ust. 3 podany jest w brzmieniu, ustalonem przez Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 29 kwietnia 1926 r. § 1, punkt 36 (Dz. Ust. 1926 Nr. 50 poz. 302).

Osoby małoletnie oraz inne osoby, ograniczone w zdolności do działań prawnych, powinny wykazać zgodę swego ustawowego zastępcy.

Prośby te przesyłać będą władze administracyjne I-ej instancji po przeprowadzeniu dochodzeń, jakie uznają za potrzebne, wraz z własnym wnioskiem, do właściwych powiatowych komend uzupełnień.

Dalszy tryb postępowania i załatwiania takich próśb będzie unormowany przepisami, zawartemi w osobnej instrukcji Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

§ 534. O ile w ciągu dwóch lat, od dnia udzielenia zwolnienia od służby wojskowej, dana osoba nie uzyskała obywatelstwa obcego, zwolnienie to traci swą ważność i odnośna osoba podlega nadal obowiązkowi służby wojskowej z tem, że opuszczony czas i rodzaj czynnej służby wojskowej powinien być dodatkowo wypełniony.

§ 535. Jeżeli interesowany dostarczy dowodów, że z przyczyn od niego niezależnych nie mógł uzyskać obcego obywatelstwa w terminie ważności zwolnienia, właściwa władza wojskowa może zwolnienie przedłużyć na okres jeszcze jednego roku.

Rozporządzenie Rady Obrony Państwa z dnia 11 sierpnia 1920 r. w przedmiocie utraty obywatelstwa Państwa Polskiego wskutek niespełnienia obowiązku służby wojskowej. (Dz. Ust. 1920 Nr. 1 poz. 540 [1]).

Art. 1. Obywatel polski może być pozbawiony obywatelstwa polskiego, jeśli:

[1]) Rozporządzenie z dnia 11 sierpnia 1920 r. rozciągnięte zostało na województwo śląskie mocą ustawy z dnia

1) samowolnie porzucił służbę w wojsku polskiem i przebywa za granicami Państwa Polskiego, lub na obszarze, zajętym przez nieprzyjaciela;

2) celem uchylenia się od służby wojskowej opuścił granice Państwa i przebywa zagranicą;

3) przebywa stale za granicami Państwa Polskiego i w ciągu trzech miesięcy, licząc od dnia doręczenia mu imiennego wezwania, powołującego go do służby wojskowej lub od dnia ogłoszenia ogólnego wezwania, powołującego do służby wojskowej, nie zgłosił się w celu spełnienia tego obowiązku w konsulacie, względnie w przedstawicielstwie dyplomatycznem lub u właściwej władzy wojskowej w kraju.

Art. 2. Postanowienia art. 1 nie mają zastosowania do osób, które na mocy obowiązujących przepisów wolne są od obowiązku zgłoszenia się do służby wojskowej.

Art. 3. Wszystkie władze państwowe i samorządowe obowiązane są podawać do wiadomości Ministerstwa Spraw Wojskowych wypadki, wymienione w art. 1.

Art. 4. Ogólne wezwanie do zgłoszenia się w wyznaczonym ku temu terminie u wskazanej władzy państwowej następuje przez ogłoszenie w gazecie rządowej Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 5. Skutki utraty obywatelstwa dla członków

---

6 maja 1924 r., art. 1, punkt 11 (Dz. Ust. 1924 Nr. 44 poz. 460).

rodziny określa art. 13 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 44).

Art. 6. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i z Ministrem Spraw Zagranicznych.

Art. 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Rozporządzenie wykonawcze z dn. 9 października 1920 r. Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, Ministrem Spraw Zagranicznych i Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej, do rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 11 sierpnia 1920. (Dz. U. R. P. Nr. 81 poz. 540) w przedmiocie utraty obywatelstwa Państwa Polskiego wskutek niespełnienia obowiązku służby wojskowej. (Dz. Ust. 1920 Nr. 103 poz. 687).

Na zasadzie art. 6 rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 11 sierpnia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 81 poz. 540) postanawia się co następuje:

(Tekst w brzmieniu, ustalonem przez Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i Ministrem Spraw Zagranicznych z dnia 22 kwietnia 1923 r. w sprawie zmiany rozporządzenia wykonawczego do rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 11 sierpnia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 81 poz. 540) w przedmiocie utraty obywatelstwa Państwa Polskiego wskutek niespełnienia obowiązku służby wojskowej (Dz. Ust. 1923 Nr. 53 poz. 374).

Art. 1. Decyzje w myśl art. 1 rozporządzenia

Rady Obrony Państwa z dnia 11 sierpnia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 81 poz. 540) wydają na obszarze stołecznego m. Warszawy Ministerstwo Spraw Wewn., poza tem wszędzie Województwo i Delegat Rządu w Wilnie.

O miejscowej kompetencji rozstrzyga przedewszystkiem miejsce stałego faktycznego zamieszkania, jakie dana osoba ostatnio przed opuszczeniem granic Państwa posiadała. Poza tem w sprawie kompetencji stosuje się art. 9 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 7 czerwca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 52 poz. 320).

Ministerstwo Spraw Wojskowych zarządzi w każdym wypadku udzielonym mu do wiadomości w myśl artykułu 3 wymienionego wyżej rozporządzenia Rady Obrony Państwa ustalenie stosunku danej osoby do służby wojskowej i prześle akta sprawy władzy, wymienionej w ustępie pierwszym niniejszego artykułu.

Art. 2. Wydawanie ogólnych wezwań w myśl artykułu 4 rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 11 sierpnia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 81 poz. 540) należy do Ministerstwa Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych.

Art. 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Obwieszczenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 29 stycznia 1921 r. w przedmiocie wezwania obywateli polskich, przebywających zagranicą do wykonania przepisów o obowiązku służby wojskowej. (Monitor Polski z dnia 8 lutego 1921 r. Nr. 30 poz. 68 [1]).

Ustawa o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 23 maja 1924 r. (Dz. Ust. 1924 Nr. 61 poz. 609).

Art. 20. Urzędy gminne obowiązane są co roku wpisywać do rejestru osoby, podlegające powszechnemu obowiązkowi służby wojskowej, które w danym roku kończą 18 lat życia i które zamieszkują w danej gminie.

---

[1]) Orzeczenie Izby drugiej Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 1923 r. (Orzecz. Sądów polskich T. II, Nr. 577): „Obywatel polski, popisowy rocznika powołanego do przeglądu, przebywając w 1920 r. poza granicami Rzeczypospolitej za legalnym paszportem, wypełnił wszystkie ciążące na nim obowiązki, dotyczące służby wojskowej, skoro w terminie wyznaczonym zarejestrował się w poselstwie polskiem; nie był obowiązany do natychmiastowego powrotu do kraju celem stawienia się przed komisją przeglądową, o ile nie otrzymał imiennego wezwania, lub o ile nie wezwano wszystkich popisowych, przebywających zagranicą".

Orzeczenie izby drugiej Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 1924 (O. S. P. T. IV Nr. 76): „Pozbawienie w drodze administracyjnej obywatelstwa polskiego za uchylenie się od powinności wojskowej w r. 1920 nie wyłącza następnej odpowiedzialności karnej winnego za tenże czyn".

Orzeczenie izby drugiej Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1925 (O. S. P. T. V Nr. 24): „Obywatel polski w wieku poborowym, od r. 1918 stale przebywający zagranicą, był obowiązany najpóźniej w dniu 8 maja 1921 r. zarejestrować się we właściwym konsulacie polskim. Skoro

Obywatele polscy, którzy w okresie wyżej wymienionym przebywają poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, mają osobiście zgłosić się wraz z dokumentami, stwierdzającymi tożsamość ich osoby, we właściwym urzędzie konsularnym, który wciąga te osoby do rejestru osób, obowiązanych do służby wojskowej, i wydaje zgłaszającym się pisemne poświadczenie o dokonanem zgłoszeniu.

W razie zmiany miejsca zamieszkania urząd gminny (urząd konsularny) obowiązany jest zawiadomić tę gminę (urząd konsularny), do której odnośna osoba przeniosła się.

Art. 31 (ust. ostatni). Sposób, w jaki obywatele, przebywający poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, mają spełnić obowiązek stawienia się do poboru, określi rozporządzenie wykonawcze[1]).

Umowa, zawarta pomiędzy Polską a Wolnem Miastem Gdańskiem, celem wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej konwencji z dnia 9 listopada 1920, podpisana w Warszawie dnia 24 października 1921 r. (Załącznik do Dzien. Ustaw 1922, Nr. 16 poz. 139).

Art. 6. Senat może nadać cudzoziemcowi na jego wniosek obywatelstwo gdańskie, o ile tenże 1); 2); 3); 4); 5); 6); 7) udowodni, że został zwolniony

---

tak uczynił, to pozostawanie jego w lipcu 1920 r. zagranicą nie ma cech przestępstwa, chociażby, pozostając zagranicą, kierował się chęcią uniknięcia służby wojskowej. W r. 1918 wyjazd zagranicę nie wymagał pozwolenia władzy polskiej".

[1]) Por. rozporządzenie wykonawcze do ustawy j. w. §§ 126, 127, 128, ust. 2, 129, 130, § 131 do 137, § 187—225.

ze swej dotychczasowej przynależności państwowej lub też zostanie z niej zwolniony przez nabycie obywatelstwa gdańskiego. Polscy obywatele winni ponadto przedstawić poświadczenie właściwej polskiej władzy, stwierdzające, że niema żadnych przeszkód w zwolnieniu ich z przynależności państwowej.

Art. 13. 1) Rzeczpospolita Polska oświadcza, że warunek przewidziany w art. 6, liczbie 7, zdaniu drugiem, nie odnosi się do tych obywateli polskich, którzy najpóźniej do dnia 31 grudnia 1922 r. włącznie przesiedlą się na obszar Wolnego Miasta Gdańska i tamże najpóźniej do dnia 1 kwietnia 1928 r. postawią wniosek o naturalizację.

2) Powyższe postanowienie nie odnosi się do osób, które Rzeczpospolita Polska oznaczy Wolnemu Miastu Gdańskowi jako dezerterów lub jako osoby, które poza tem naruszyły obowiązek służby wojskowej [1]).

Art. 12.

O nadaniu i utracie obywatelstwa polskiego rozstrzyga Minister Spraw Wewnętrznych, po zasięgnięciu w wypadkach nadawania obywatelstwa opinji gminy, w której dana osoba jest zamieszkała, tudzież właściwego urzędu administracyjnego.

Minister Spraw Wewnętrznych jest władny przekazać uprawnienia, wynikające z niniejszego artykułu, władzom administracyjnym II instancji.

---

[1]) Przepisy art. 6, 13 powyższej umowy zostały powtórzone w § 8 ust. 2 gdańskiej ustawy o obywatelstwie z dnia 30 maja 1922 r. (Ges. Bl. S. 129).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 7 czerwca 1920 r. (Dz. Ust. 1920 Nr. 52 poz. 320).

Art. 7. Władzami, powołanemi do decyzyji w sprawach obywatelstwa są:

a) starostwa, komisarjaty Rządu: w Warszawie, w Łodzi i w Lublinie, tudzież magistraty miast Lwowa i Krakowa;

b) województwa i generalny Delegat Rządu dla Galicji [1]);

c) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Wszelkie postanowienia artykułów następnych, o ile dotyczą województw, odnoszą się także do Generalnego Delegata Rządu dla Galicji.

W b. dzielnicy pruskiej art. 7 obowiązuje w brzmieniu ustalonem przez art. 1 rozporządzenia z dnia 5 lutego 1921 r. (Dz. Ust. 1921 Nr. 16 poz. 95).

Art. 7. Władzami, powołanemi do decyzji w sprawach obywatelstwa, są:

a) Starostwa, Starostwa Grodzkie i Prezydenci miast, tworzących powiaty miejskie, ostatni o ile w danem mieście nie ma Starostwa Grodzkiego;

b) Województwa;

c) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Art. 8. (Tekst w brzmieniu, ustalonem przez Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 lutego 1924 r. (Dz. Ust. 1924 Nr. 22 poz. 240)

---

[1]) Ustawa z dnia 3 grudnia 1920 r. (Dz. Ust. 1920 Nr. 117 poz. 768).

i zmienionem przez Rozporządzenie tegoż Ministra z dnia 29 sierpnia 1926 r. (Dz. Ust. 1926 Nr. 93 poz. 545).

Władze, wymienione w ust. *a*) poprzedniego artykułu, załatwiają wszystkie sprawy, dotyczące obywatelstwa, z wyjątkiem wypadków nadania i utraty obywatelstwa, zastrzeżonych kompetencji województw i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Województwa załatwiają sprawy o nadaniu i utracie obywatelstwa polskiego (art. 8, 9 i 11 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r.) z zastrzeżeniem, zawartem w ust. 1 art. 1 ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r. (Dz. P. P. P. Nr. 65 poz. 395) co do stołecznego miasta Warszawy.

Decyzje w sprawach nadania i utraty obywatelstwa polskiego na obszarze st. m. Warszawy wydaje Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, do którego również należy przedkładanie Radzie Ministrów wniosków, zastrzeżonych jej decyzji na zasadzie art. 11, p. 2 wspomnianej ustawy.

Art. 9. O miejscowej kompetencji władz rozstrzyga miejsce stałego faktycznego zamieszkania osoby, o którą chodzi, w razie zaś jeśli osoba ta niema w kraju zamieszkania w powyższem słowa znaczeniu, miejsce jej osiedlenia (art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 roku Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 44), a gdyby i to nie dało się określić, miejsce urodzenia, miejsce pobytu lub wreszcie miejsce, w którem po raz ostatni sama lub jej wstępni przebywali.

Art. 10[1]). Osoba prywatna, żądająca stwierdzenia lub uznania swego obywatelstwa polskiego, winna wykazać fakty, na których żądanie to opiera.

W przypadkach, w których chodzi o stwierdzenie obywatelstwa polskiego nie wskutek żądania osoby prywatnej, władza zbada z urzędu wszystkie fakty w rachubę wchodzące.

Jeśli w toku postępowania zajdzie potrzeba stwierdzenia miejsca osiedlenia, wówczas urząd, powo-

---

[1]) Wyrok Izby piątej Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 1924 r. (O. S. P. T. III Nr. 387): „Brak ustalenia obywatelstwa polskiego oskarżonego w przypadku § 4, ust. 2, L. 3 ustawy karnej (obowiązującej w b. dzielnicy pruskiej) musi być uwzględniony z urzędu także w instancji rewizyjnej".

Wyrok izby piątej Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 1924 r. (O. S. P. T. IV Nr. 146): „Skazanie z § 140 ust. karnej (obowiązującej w b. dzielnicy pruskiej) wymaga ścisłego ustalenia obywatelstwa polskiego oskarżonego".

Wyrok Najw. Tryb. Adm. z dnia 24 listopada 1924 r. (O. S. P. T. IV Nr. 338): „Zarządzenie przymusowego wydalenia z granic Rzeczypospolitej wymaga poprzedniego prawomocnego ustalenia, że odnośna osoba nie jest obywatelem polskim".

Wyrok Najw. Tryb. Adm. z dnia 22 października 1925 r. (O S. P. T. V Nr. 195): „Jeśli właściciel likwidowanego (na podstawie traktatu wersalskiego) majątku powołuje się na dowody, że jest obywatelem polskim z mocy samego prawa, koniecznym warunkiem zastosowania likwidacji jest rozstrzygnięcie wpierw przez władze, do tego powołane, kwestji jego obywatelstwa. Główny Urząd Likwidacyjny nie jest władzą, uprawnioną do decydowania o przynależności państwowej". (Również Wyrok Najw. Tryb. Adm. z dnia 10 grudnia 1925 r., zob. Gazeta Sądowa 1926, str. 232).

łany do załatwienia sprawy obywatelstwa, o ile nie jest zarazem urzędem kompetentnym w sprawie osiedlenia, zwróci się do tego ostatniego celem ustalenia kwestji osiedlenia.

Art. 11 [1]). Poświadczenie obywatelstwa, jeśli stwierdzenia jego żąda strona prywatna, następuje w formie według wzoru Nr. 1.

Władze, wymienione w art. 7, p. *a*) niniejszego rozporządzenia, będą prowadziły rejestr wydanych przez siebie poświadczeń.

Art. 16. Akt nadania obywatelstwa polskiego, jako też wszelkie orzeczenie albo poświadczenie, dotyczące prawa obywatelstwa, może być z urzędu unieważnione, jeśli się okaże, że okoliczności faktyczne, mające pod względem prawnym znaczenie istotne, o ile służyły władzy za podstawę decyzji, są niezgodne z prawdą.

Z prawa tego korzystać będzie władza zwłaszcza

---

[1]) W myśl § 174 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego z dnia 20 listopada 1926 r. (Dz. Ust 1926 Nr. 123 poz. 713) do ustawy stemplowej z dnia 1 lipca 1926 r. (Dz. Ust. 1926 Nr. 98 poz. 570) opłata od poświadczenia obywatelstwa polskiego wynosi 3 zł; poświadczenie takie jest wolne od opłaty, jeżeli tyczy się obywatelstwa nabytego drogą opcji, opartej na traktacie międzynarodowym (punkt 1 art. 160 w związku z punktem 16 art. 142 ustawy stemplowej). Zgodnie z p. 16 art 142 wolne są od opłat stemplowych podania, tyczące się nabycia i utraty obywatelstwa drogą opcji, opartej na traktacie międzypaństwowym.

O opłatach w sprawach genealogicznych, dotyczących ustalenia obywatelstwa polskiego zob. Rozporządzenie Ministra Wyznań Relig. i Ośw. Publ. z dnia 17 grudnia 1926 r. § 6 (Dz. Ust. 1926 Nr. 128 poz. 775).

wtenczas, jeśli strona interesowana albo jej prawny zastępca przedstawił świadomie stan faktyczny niezgodnie z rzeczywistością.

Unieważnienie z urzędu ma nastąpić, jeśli przepisy ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44) lub przepisy niniejszego rozporządzenia zostały naruszone albo mylnie zastosowane.

Do orzeczenia nieważności powołane jest Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, o ile chodzi o decyzję jego, województw lub komisarjatu Rządu stołecznego miasta Warszawy, zaś województwa — o ile chodzi o orzeczenia lub poświadczenia starostw, magistratów miast Lwowa i Krakowa i komisarjatów Rządu w Łodzi i w Lublinie.

Art. 17. (Tekst w brzmieniu jednolicie ustalonem dla całego Państwa przez Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 lutego 1924 r. (Dz. Ust. 1924 Nr. 22 poz. 240).

Prawo odwołania się od orzeczeń i zarządzeń władz, orzekających w sprawach obywatelstwa, określa ustawa z dnia 1 sierpnia 1923 roku w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr. 91 poz. 712).

W b. dzielnicy pruskiej art. 16 obowiązuje w brzmieniu ustalonem przez art. 1 rozporządzenia z dnia 5 lutego 1921 r. (Dz. Ust. 1921 Nr. 16 poz. 95), zmienionem przez § 2 rozporządzenia z dnia 13 lutego 1924 r. (Dz. Ust. 1924 Nr. 22 poz. 240).

Art. 16 (dla b. dzielnicy pruskiej). Akt nadania obywatelstwa polskiego, jako też wszelkie orzecze-

nie albo poświadczenie, dotyczące prawa obywatelstwa, mogą być z urzędu unieważnione, jeśli się okaże, że okoliczności faktyczne, mające pod względem prawnym znaczenie istotne, o ile służyły władzy za podstawę decyzji, są niezgodne z prawdą.

Z prawa tego korzystać będzie władza zwłaszcza wtenczas, jeśli strona interesowana, albo jej prawny zastępca, przedstawiła świadomie stan faktyczny niezgodnie z rzeczywistością.

Unieważnienie z urzędu ma nastąpić jeśli przepisy ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 44) lub przepisy niniejszego rozporządzenia zostały naruszone albo mylnie zastosowane.

Do orzeczenia nieważności powołane jest Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, o ile chodzi o decyzje jego i województw, województwa zaś o ile chodzi o orzeczenie lub poświadczenie starostw, starostw grodzkich i prezydentów miast, tworzących powiaty miejskie.

Ustawa z dnia 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych. (Dz. Ust. 1923 Nr. 91 poz. 712).

Art. 1. O ile poszczególne ustawy, wydane po wejściu w życie niniejszej ustawy, nie będą zawierały odmiennych postanowień, służy od orzeczeń i zarządzeń, wydanych przez władze administracyjue I instancji, odwołanie do władzy administracyjnej II instancji, która rozstrzyga ostatecznie, zaś od orzeczeń i zarządzeń, wydanych w instancji I przez władze administracyjne II instancji

oraz Komisarza Rządu na m. st. Warszawę — odwołanie do właściwego Ministra.

Władzami administracyjnemi, o których mowa w ustępie pierwszym, są: starostowie, wojewodowie i Delegat Rządu w Wilnie, ponadto na obszarze b. zaboru rosyjskiego: Komisarze Rządu, b. zaboru austrjackiego: dyrekcje policji i magistraty miast o własnym statucie odnośnie do ich poruczonego zakresu działania, wreszcie b. zaboru pruskiego: starostowie grodzcy, prezydenci miast, wydzielonych z powiatów, oraz urzędy wojewódzkie.

Art. 2. Uchyla się wszelkie przepisy ogólne o instancjach odwoławczych, a w szczególności przepis, zawarty w art. 6 ustawy tymczasowej z dnia 2 sierpnia 1919 roku o organizacji władz administracyjnych II instancji (Dz. U. R. P. Nr. 65 poz. 395), oraz w art. 8 rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1919 r. (Dz. U. R. P. Nr. 90 poz. 489).

Art. 3. Odwołanie wnosi się, o ile w ustawach inny termin nie będzie przepisany, w ciągu dni 14 od dnia doręczenia orzeczenia lub zarządzenia za pośrednictwem władzy, która je w I instancji wydała. Dnia doręczenia nie wlicza się do biegu terminu.

Wyznaczone w ustawach, które uzyskały moc obowiązującą przed wejściem w życie niniejszej ustawy, terminy odwołań, krótsze od określonego w ustępie pierwszym, utrzymuje się w mocy.

Art. 11. Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem Województwa Śląskiego.

Na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego ustawa niniejsza niema zastosowania do postępowania uchwałowego i sporno-administracyjnego.

Ustawa z dnia 3 sierpnia 1922 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym. (Dz. Ust. 1922 Nr. 67 poz. 600).

(Zob. Dz. Ust. 1926 Nr. 68 poz. 400).

Art. 1. Dla orzekania o legalności zarządzeń i orzeczeń, wchodzących w zakres administracji tak rządowej jak i samorządowej, tworzy się Najwyższy Trybunał Administracyjny.

Aż do ustanowienia sądów administracyjnych niższego stopnia z udziałem czynnika obywatelskiego Najwyższy Trybunał Administracyjny, jako jedyna instancja sądowa, rozpoznawać będzie skargi na zarządzenia i orzeczenia, wydane w ostatniej instancji przez administracyjne władze rządowe lub samorządowe, o ile ustawa niniejsza prawa skargi nie wyłącza.

Trybunał nie ma prawa badać ważności ustaw, należycie ogłoszonych.

Art. 3. Z pod orzecznictwa Trybunału wyłącza się:

b) sprawy, w których władze administracyjne uprawnione są do rozstrzygania według swobodnego uznania, w granicach, pozostawionych temu uznaniu.

Art. 13.

Nadanie i utrata obywatelstwa polskiego, o ile inaczej nie zastrzega postanowienie Ministra Spraw Wewnętrznych, rozciąga się na żonę nabywającego lub tracącego

obywatelstwo polskie, tudzież na jego dzieci w wieku do lat 18.

Rozporządzenie Rady Obrony Państwa z dnia 11 sierpnia 1920 r. (Dz. Ust. 1920 Nr. 81 poz. 540 art. 5).
(Zob. str. 35).

Art. 14.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia [1]).

(Ustawa została ogłoszona dn. 31 stycznia 1920 r.).

Art. 15.

Wykonanie ustawy niniejszej poleca się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

---

[1]) O wstecznem działaniu ustawy o obywatelstwie w przypisach wykonawczych, dotyczących opodatkowania spadków i darowizn, zob. Rozp. Min. Skarbu z dnia 25 sierpnia 1923 r.: 1) dla b. dzielnicy rosyjskiej (Dz. Ust. 1923 Nr. 101 poz. 794, § 110); 2) dla b. dzielnicy austrjackiej (Dz. Ust. Nr. 101 poz. 795, § 11); 3) dla województwa pomorskiego i poznańskiego (Dz. Ust. Nr. 101 poz. 796, § 72).

CZĘŚĆ DRUGA

Traktaty i konwencje międzynarodowe

oraz

rozporządzenia wykonawcze w ich rozwinięciu wydane

TRAKTAT

między Głównemi Mocarstwami Sprzymierzonemi i Stowarzyszonemi a Polską, podpisany w Wersalu 28 czerwca 1919 r.[1])

(Dz. Ust. 1920 Nr. 110 poz. 728).

Art. 3[2]). Polska uznaje za obywateli polskich, z samego prawa i bez żadnych formalności, tych obywateli niemieckich, austrjackich, węgierskich lub rosyjskich, którzy, w chwili uzyskania przez Traktat niniejszy mocy obowiązującej, posiadają stałe zamieszkanie (domiciliés) na terytorjum uznanem

---

[1]) Orzeczenie Zgromadzenia Ogólnego Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 1923 r. Nr. 74 (Zbiór urzędowy z r. 1922—1925), str. 65: „Poszczególni obywatele Rzeczypospolitej nie mogą się bezpośrednio powoływać na przepisy traktatów o mniejszościach narodowych, gdyż obowiązują one tylko Państwo Polskie wobec innych mocarstw, ale dla poszczególnych obywateli Rzeczypospolitej, same przez się, nie stwarzają bezpośrednich uprawnień".

[2]) Wyrok Najw. Tryb. Adm. z dnia 11 marca 1926 O. S. P. T. V Nr. 334: „W stosunku do b obywatela austrjackiego stałe zamieszkanie, jako tytuł prawny do nabycia obywatelstwa w myśl art. 3 traktatu o mniejszościach, nie jest identyczne z przynależnością gminną (swojszczyzną)".

lub które będzie uznane za część składową Polski, jednak z zastrzeżeniem wszelkich właściwych postanowień Traktatów pokoju z Niemcami lub z Austrją, co do osób, posiadających stałe zamieszkanie na tem terytorjum po pewnej określonej dacie.

W każdym razie osoby wyżej wymienione, mające więcej niż lat 18, będą mogły na warunkach, przewidzianych w wyżej wymienionych Traktatach, dokonać wyboru (option) każdej innej przynależności, dla nich dostępnej. Wybór, dokonany przez męża, rozciągać się będzie również na żonę, podobnież wybór rodziców rozciągać się będzie na dzieci, poniżej lat 18.

Osoby, które wykonały powyższe prawo wyboru, będą musiały w ciągu 12 następnych miesięcy, o ile Traktat pokoju z Niemcami nie zawiera postanowień temu przeciwnych, przenieść swe stałe miejsce zamieszkania do Państwa, za którego wyborem się wypowiedziały. Będzie im wolno zachować majątek nieruchomy, jaki posiadają na terytorjum Polski. Będą mogły zabrać ze sobą wszelkiego rodzaju majątek ruchomy. Żadne celne pobory wywozowe nie będą na nie z tego tytułu nakładane.

Art. 4 [1]). Polska uznaje za obywateli polskich z samego prawa i bez żadnych formalności osoby

[1]) Wyrok Najw. Tryb. Adm. z dnia 3 marca 1925 O. S. P. T. IV Nr. 391: „Według art. 4 traktatu stanowi fakt urodzenia się na obszarze, uznanym za część składową Polski, tytuł prawny do nabycia obywatelstwa polskiego z mocy prawa samego, o ile zachodzą wszystkie inne

przynależności niemieckiej, austrjackiej, węgierskiej czy rosyjskiej, urodzone na wspomnianem terytorjum z rodziców tamże stale zamieszkałych, chociażby w chwili, gdy niniejszy Traktat nabierze mocy obowiązującej, same nie miały tam stałego zamieszkania.

W każdym razie w ciągu dwóch lat od chwili uzyskania przez niniejszy Traktat mocy obowiązującej osoby te będą mogły oświadczyć przed właściwemi władzami polskiemi w kraju swego miejsca zamieszkania (résidence), że się zrzekają przynależności polskiej i wtedy przestaną być uważane za obywateli polskich. Pod tym względem oświadczenie męża będzie uważane za mające moc dla żony, podobnież oświadczenia rodziców będą uważane za mające moc dla dzieci, poniżej lat 18.

Art. 5. Polska zobowiązuje się nie czynić żadnych przeszkód w wykonywaniu prawa wyboru, przewidzianego w Traktatach zawartych lub tych, które mają być zawarte przez Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone z Niemcami, Austrją, Węgrami lub Rosją i pozwalającego osobom interesowanym nabywać przynależność polską lub też jej nie nabywać.

Art. 6. Przynależność polską nabywa z samego prawa, przez sam fakt urodzenia się na terytorjum Polski, każdy, komu nie przysługuje pierwszeństwo korzystania z innej przynależności.

---

w tym względzie w tym samym przepisie wymagane warunki".

Traktat pokoju między Mocarstwami sprzymierzonemi i skojarzonemi i Niemcami, podpisany w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 roku. (Dz. Ust. 1920 Nr 35 poz. 200).

Art. 91. Obywatele niemieccy, mający stałe miejsce zamieszkania (domiciliés) na terytorjach, uznanych ostatecznie za część Polski, nabędą z samego prawa obywatelstwo polskie z wykluczeniem obywatelstwa niemieckiego.

Wszelako obywatele niemieccy lub ich potomkowie, którzy obrali stałe mieszkanie na tych terytorjach po 1 stycznia 1908 r., będą mogli nabyć obywatelstwo polskie tylko za specjalnem zezwoleniem Państwa Polskiego.

W przeciągu dwu lat od daty uprawomocnienia się niniejszego Traktatu obywatele niemieccy w wieku powyżej lat 18, mający stałe miejsce zamieszkania na terytorjach, uznanych za część Polski, będą mieli prawo wyboru (opcji) na rzecz obywatelstwa niemieckiego [1]).

---

[1]) Wyrok Najw. Tryb. Adm. z dnia 14 kwietnia 1924 r. O. S. P. T. III Nr. 353: „Cofnięcie prawnie złożonej opcji w myśl art. 91 traktatu wersalskiego jest bezskuteczne. Ważność oświadczenia woli w przedmiocie opcji ocenia się według ogólnych zasad prawnych". (Zob. art. 10 rozporządzenia z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz. Ust. 1920 Nr. 57 poz. 358).

Wyrok Najw. Tryb. Adm z dnia 21 lutego 1924 r. O. S. P. T. III Nr. 397: „Nabycie obywatelstwa na podstawie art. 91 traktatu wersalskiego oraz art. 3 i 4 traktatu o mniejszościach następuje z mocy prawa samego".

Wyrok Najw. Tryb. Adm. z dnia 11 kwietnia 1924 r. O. S. P. T. III Nr. 605: „Zaniedbanie rozpatrzenia zarzutu, iż opcja w myśl art. 91 traktatu wersalskiego dokonana

Polacy, obywatele niemieccy, mający ukończonych lat 18, i posiadający stałe miejsce zamieszkania w Niemczech, będą mieli także prawo wyboru na rzecz obywatelstwa polskiego.

Wybór męża skutkuje także za żonę, wybór rodziców skutkuje za dzieci poniżej lat 18.

Wszystkie osoby, które skorzystają z przewidzianego wyżej prawa wyboru, będą mogły w przeciągu następnych 12 miesięcy przenieść się do Państwa, na rzecz którego dokonały wyboru.

Będą one miały prawo zachować majątek nieruchomy, posiadany na terytorjum drugiego Państwa, w którem miały miejsce stałego zamieszkania przed dokonaniem wyboru.

Będą one mogły wywieźć bez cła swój majątek ruchomy wszelkiego rodzaju do kraju, na rzecz którego dokonały wyboru i będą wolne od wszystkich poborów za opuszczenie kraju lub opłat, jeśli one istnieją.

---

została pod przymusem, stanowi istotną wadliwość postępowania administracyjnego".

Wyrok izby piątej Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 1924 r. O. S. P. IV Nr. 70: „Trafność unieważnienia opcji na rzecz Niemiec nie podlega badaniu Sądu Najwyższego".

Wyrok Najw. Tryb. Adm. z dnia 26 maja 1924 r. (Gazeta Sądowa 1924, str. 592): „Pobudka do złożenia opcji w myśl art. 91 traktatu wersalskiego nie ma wpływu na ważność opcji".

Wyrok Najw. Tryb. Adm. z dnia 15 maja 1924 r. (Gazeta Sądowa 1924, str. 670): „W razie opcji na rzecz państwa niemieckiego (art. 91 traktatu wers.) uważa ustawodawstwo polskie optantów za obcokrajowców".

W takim samym terminie Polacy, obywatele niemieccy, przebywający w obcych państwach, będą mieli prawo, o ile ustawy tych obcych państw inaczej nie stanowią, i o ile już nie nabyli w nich obywatelstwa, uzyskać obywatelstwo polskie z wykluczeniem niemieckiego, stosując się w tym względzie do przepisów, które będą wydane przez Państwo Polskie.

W części Górnego Śląska, poddanej plebiscytowi, przepisy niniejszego artykułu zyskują moc dopiero po ostatecznem przydzieleniu tego terytorjum [1]).

Rozporządzenie z dnia 13 lipca 1920 r. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Zagranicznych i z Ministerstwem Skarbu w przedmiocie nabycia i utraty obywatelstwa polskiego w myśl art. 91 traktatu między Mocarstwami Sprzymierzonemi i Skojarzonemi a Niemcami, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 (Dz. U. R. P. Nr. 35 poz. 200). (Dz. Ust. 1920 Nr. 57 poz. 358).

Na zasadzie art. 2 p. 3 i art. 15 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7 p. 44) i art. 6 ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. (Dz. Pr. P. P. Nr. 64 p. 385), postanawia się, co następuje:

---

[1]) Orzeczenie izby piątej Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 1921 r. (Orzecz. Sądów Polskich T. I Nr. 252): „Przepis § 4, ust. 2, L. 3 (niemieckiej) ustawy karnej ma na względzie indywidualne, nie zaś zbiorowe nabycie obywatelstwa po emancypacji części obszaru z pod zwierzchnictwa jednego i przejścia jej pod zwierzchnictwo innego państwa, na podstawie ustaw w tem ostatniem obowiązujących".

Art. 1. W myśl ustępu 1 art. 91 traktatu między Mocarstwami Sprzymierzonemi a Skojarzonemi a Niemcami, podpisanego dnia 28 czerwca 1919 r. w Wersalu (Dz. U. R. P. Nr. 35 p. 200), stanowi stałe zamieszkanie podstawę do nabycia obywatelstwa polskiego tylko wówczas, jeśli było nieprzerwane od czasu przed dniem 2 stycznia 1908 r. do dnia 10 stycznia 1920 r.

Czasowe wydalenie się nie powoduje przerwy, jeśli nastąpiło wśród okoliczności, wskazujących niedwuznacznie na zamiar zachowania dotychczasowego miejsca zamieszkania.

Art. 2 [1]). Narówni z osobami, zamieszkałemi stale od czasu przed dniem 2 stycznia 1908 r., traktowane będą:

a) urodzone po tym dniu dzieci ślubne ojca nieżyjącego i dzieci nieślubne matki nieżyjącej, jeżeli miały stałe zamieszkanie od czasu swego urodzenia do dnia 10 stycznia 1920 r. i jeżeli ojciec względnie matka ich miała stałe zamieszkanie od czasu przed dniem 2 stycznia 1908 r. do swej śmierci;

b) kobiety, które dopiero przez zamążpójście uzyskały stałe zamieszkanie, jeśli zamieszkania tego do dnia 10 stycznia 1920 r. nie utraciły i jeśli mężowie ich byli od czasu przed dniem 2 stycznia 1908 r. bez przerwy stale zamieszkali.

---

[1]) Por. zmiany, wprowadzone przez art. 8 konwencji (t. zw. wiedeńskie) z dnia 30 sierpnia 1924 r., zawartej pomiędzy Polską a Niemcami w sprawach obywatelstwa i opcji (Dz. Ust. 1925 Nr. 25 poz. 148).

Art. 3. Przez słowo „Polacy“, użyte w ustępie 4 i 9 art. 91 traktatu, rozumie się osoby narodowości polskiej bez względu na miejsce urodzenia.

Art. 4. (Tekst w brzmieniu rozporządzenia z dnia 16 września 1920 r. (Dz. Ust. 1920 Nr. 92 poz. 615).

Do przyjmowania opcji powołane są:

a) w Polsce: komisarjaty Rządu w Warszawie, w Łodzi, w Lublinie, starosta grodzki w Poznaniu, Magistraty we Lwowie i w Krakowie, na obszarze b. dzielnicy pruskiej burmistrzowie miast, tworzących powiaty miejskie — poza tem wszędzie starostwa;

b) za granicą: polskie przedstawicielstwa dyplomatyczne i konsulaty.

O kompetencji miejscowej rozstrzyga miejsce stałego pobytu.

Art. 5 [1]). Kto pragnie skorzystać z prawa opcji złoży u władzy, wskazanej w art. 4, odpowiednie oświadczenie ustnie lub na piśmie, które zawierać także powinno:

1) nazwisko i imię osoby optującej;

2) dzień, miesiąc, rok i miejsce (gmina, powiat, kraj) jej urodzenia;

---

[1]) Wyrok Najw. Tryb. Adm. z dnia 10 listopada 1924 O. S. P. T. IV Nr. 392: „Zarzut, że złożone przez skarżącego oświadczenie opcji nie obejmuje wszystkich szczegółów, przewidzianych w art. 5 rozporz. z dnia 13 lipca 1920 r., że podpis na temże oświadczeniu nie został zalegalizowany przez jeden z organów, wymienionych w art. 6 wspomnianego rozporządzenia, jest bez znaczenia dla oceny ważności oświadczenia opcji, ileże skarżący nie zarzuca, iż oświadczenia opcji nie podpisał“.

3) nazwisko i imię rodziców;
4) zawód (zatrudnienie) jej;
5) miejsce (gmina, powiat, kraj), gdzie przebywa
6) obywatelstwo, jakie posiadała dnia 10 stycznia 1920 r.;
7) imię i nazwisko rodowe żony;
8) jeśli optujący ma dzieci niżej lat 18 — imiona, daty i miejsca urodzenia tychże.

Art. 6. Władza, odbierająca oświadczenie ustne, zbada tożsamość osoby i sporządzi protokół, który podpisze strona oraz urzędnik oświadczenie odbierający. Jeśli strona donosi władzy o opcji na piśmie, winno odnośne pismo zawierać jej podpis zalegalizowany sądownie, notarjalnie lub przez komisarjat względnie posterunek policji państwowej, albo — na obszarze b. dzielnicy pruskiej — przez komisarza obwodowego miejsca pobytu.

Art. 7. Za osoby w wieku poniżej lat 18, nie mające rodziców, dalej za osoby, które 18 rok życia ukończyły, ale co do których zachodzą niezależnie od wieku przeszkody własnowolności i za osoby pozbawione własnowolności, z wyjątkiem z powodu marnotrawstwa, wykonuje prawo opcji ich prawny zastępca za zgodą rady familijnej względnie innego odpowiedniego organu.

Art. 8. Osobom, za które prawo opcji wykonali rodzice lub inni zastępcy prawni, przysługuje do dnia 10 stycznia 1922 r. prawo cofnięcia dokonanej opcji, jeśli przed powyższym dniem ukończyły 18 rok życia lub jeśli w tym samym czasokresie zastępstwo prawne zostało uchylone.

Oświadczenia cofnięcia przyjmują i załatwiają władze, wymienione w art. 4. Poza tem mają tu odpowiednie zastosowanie art. 5, 6 i 11.

Art. 9. Opcja prawnie dokonana powoduje z dniem jej dokonania utratę obywatelstwa dotychczasowego. Od dnia tego optujący uważany będzie za obywatela tego państwa, na rzecz którego opcji dokonał.

Art. 10 [1]). Opcja dokonana, wyjąwszy wypadki przewidziane w art. 8, cofniętą być nie może.

Art. 11. Władze, powołane do przyjmowania opcji, wydawać będą optującym po zbadaniu warunków jej prawności odpowiednie poświadczenia i prowadzić będą rejestr tychże.

Art. 12. Obywatele niemieccy narodowości polskiej, którzy dnia 10 stycznia 1920 r. nie mieli stałego zamieszkania ani w Polsce, ani w Niemczech, a przebywają zagranicą, stają się w myśl ustępu 9, art. 91 traktatu obywatelami polskimi, jeśli w polskiem przedstawicielstwie dyplomatycznem lub konsulacie

1) najpóźniej do dnia 10 stycznia 1922 r. oświadczą osobiście lub na piśmie, że chcą być obywa-

---

[1]) Wyrok Senatu Administracyjnego przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu z dnia 22 listopada 1921 r. (Przegląd Administracyjny 1922, str. 234 n.): „Ojciec małoletniego, ponad 18 lat liczącego optanta, nie jest uprawniony do wniesienia skargi na orzeczenie władzy administracyjnej, oddalające podanie o cofnięcie opcji".

Wyrok Senatu Admin przy Sądzie Apel. w Poznaniu z dnia 8 marca 1922 r. (Przegląd Administracyjny 1922, str. 310): „W przedmiocie wniosków o cofnięcie opcji rozstrzyga w pierwszej instancji Starosta".

telami polskimi i doniosą, w których miejscowościach i przez jaki czas w ciągu ostatnich lat 5-ciu przebywali; oświadczenie, złożone przez męża, skutkuje także na żonę, przez rodziców skutkuje także na dzieci poniżej lat 18;

2) przedłożą metrykę chrztu względnie urodzenia swoją, ewentualnie także żony i dzieci, dalej dowody, że są obywatelami niemieckimi, i oświadczą, że zrzekają się tego obywatelstwa;

3) wykażą, że są narodowości polskiej i

4) uzyskają od przedstawicielstwa względnie konsulatu poświadczenie nabycia obywatelstwa w myśl ustępu 9, art. 91 traktatu.

Do osób poniżej lat 18, tudzież do osób niewłasnowolnych, niezależnie od wieku, stosują się postanowienia art. 7 i 8.

Art. 13. Wszelkie podania (oświadczenia) i ich załączniki, tudzież poświadczenia w sprawach unormowanych niniejszem rozporządzeniem, wolne są od opłat stemplowych i od opłat za czynności urzędowe.

Art. 14. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Rozporządzenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej z dnia 1 września 1920 r. (Dz. Ust. 1922 Nr. 88 poz. 580).

Art. 1. O ile osoby, uprawnione w myśl Traktatu pokojowego z Niemcami do wyboru przynależności państwowej, oświadczą się przed dniem

10 września 1920 za przynależnością do państwa niemieckiego, wolne są wówczas od obowiązku sprzedaży posiadanych przez siebie dewiz i sum w walutach zagranicznych bankom dewizowym.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych w przedmiocie dodatkowego przeglądu wojskowo-lekarskiego obywateli polskich płci męskiej, ur. w 1885 — 1901 latach włącznie, którzy do dnia 10 stycznia 1922 r. z przysługującego im prawa opcji na rzecz państwa niemieckiego nie skorzystali. (Dz. Ust. 1922 Nr. 77 poz. 700).

Konwencja niemiecko-polska, dotycząca Górnego Śląska, podpisana w Genewie dnia 15 maja 1922 r. (Dz. Ust. 1922 Nr. 44 poz. 371 [1]).

Część II.

Obywatelstwo i zamieszkanie.

Tytuł I.

Zmiana obywatelstwa.

Art. 25.

§ 1.

1. Obywatele niemieccy, którzy w chwili zmiany suwerenności mają zamieszkanie w polskiej części obszaru plebiscytowego, nabywają z samego prawa

---

[1]) Konwencja o obywatelstwie i opcji podpisana w Wiedniu dnia 30 sierpnia 1924 (Dz. Ust. 1925 Nr. 25 poz 148) ustaliła w art. X protokółu końcowego, że jej postanowienia w niczem nie uchybiają mocy obowiązującej przepisów konwencji genewskiej z dnia 15 maja 1922 r.

obywatelstwo polskie, a tracą obywatelstwo niemieckie.

2. Jednakowoż obywatele niemieccy, którzy zamieszkali na obszarach ostatecznie za część składową Polski uznanych, lub na obszarze plebiscytowym dopiero po 1 stycznia 1908 r., nabędą, z zastrzeżeniem postanowień § 1 art. 26, obywatelstwo polskie tylko za osobnem upoważnieniem Rządu Polskiego.

§ 2.

O ile obywatele niemieccy zamieszkali przed 2 stycznia 1908 r. na obszarach ostatecznie uznanych za część składową Polski, lub na obszarze plebiscytowym, a posiadali w chwili zmiany suwerenności zamieszkanie w polskiej części obszaru plebiscytowego, to chwilowe opuszczenie przez nich zamieszkania przed zmianą suwerenności nie pociągnie za sobą skutków prawnych, jeżeli:

a) w czasie ich nieobecności ich wstępni lub zstępni, i to najbliżsi, lub o ile tacy nie żyją, krewni boczni, i to najbliżsi, aż do trzeciego stopnia, zachowali swe zamieszkanie na tychże obszarach, lub gdy

b) obywatele ci, przed chwilowem opuszczeniem zamieszkania, mieszkali na wyżej wymienionych obszarach co najmniej przez rok, a wogóle przynajmniej przez 12 lat, licząc od pierwszego ustanowienia zamieszkania aż do zmiany suwerenności, lub gdy

c) obywatele ci opuścili swe zamieszkanie na tych obszarach, z powodu obowiązkowej służby

wojskowej, lub z powodu udziału w wojnie, z powodu kształcenia się do zawodu lub z powodu ciężkiej choroby.

§ 3.

1. Rząd polski będzie traktował z szczególną życzliwością prośby o udzielenie upoważnienia, wymienione w ust. 2 § 1-go, pochodzące od osób, związanych z rzeczonemi obszarami więzami rodzinnemi, sięgającemi okresu z przed 2 stycznia 1908 r.

2. Za więzy rodzinne uważać należy następujące okoliczności: nabycie majątku rodzinnego nieruchomego przed 2 stycznia 1908 r., nabycie przed tym terminem takiego majątku przez rodzinę żony, lub też fakt, że wstępni ustanowili swe zamieszkanie jeszcze przed tym terminem.

§ 4.

Obywatele niemieccy, mający ukończonych lat 18, którzy na mocy postanowień niniejszego artykułu nabyli obywatelstwo polskie, będą mogli optować na rzecz obywatelstwa niemieckiego w przeciągu dwóch lat od chwili zmiany suwerenności.

Art. 26.

§ 1.

1. Obywatele niemieccy, urodzeni w części polskiej obszaru plebiscytowego z rodziców w chwili urodzenia tam zamieszkałych, nabywają z samego prawa obywatelstwo polskie, a tracą obywatelstwo niemieckie, jeżeli w chwili zmiany suwerenności mają swe zamieszkanie w części polskiej obszaru plebiscytowego.

2. W przeciągu dwóch lat od chwili zmiany suwerenności mogą oni optować na rzecz obywatelstwa niemieckiego, o ile mają ukończonych lat 18.

§ 2.

Obywatele niemieccy, którzy w chwili zmiany suwerenności nie mają swego zamieszkania w części polskiej obszaru plebiscytowego, nabywają z samego prawa obywatelstwo polskie, o ile są urodzeni w części polskiej obszaru plebiscytowego z rodziców w chwili urodzenia tam zamieszkałych, o ile sami oni lub ich żony:

a) mają krewnych wstępnych, lub zstępnych, którzy w chwili zmiany suwerenności mają zamieszkanie na obszarze plebiscytowym, ustanowione jeszcze przed 15 kwietnia 1921 r., lub

b) zamieszkują w chwili zmiany suwerenności przynajmniej od 15 kwietnia 1921 r. w niemieckiej części obszaru plebiscytowego, lub

c) mieszkali przynajmniej przez 15 lat na obszarze plebiscytowym, lub

d) nabyli w polskiej części obszaru plebiscytowego najmniej na dwa lata przed zmianą suwerenności własność ziemską lub przedsiębiorstwo przemysłowe, i o ile prowadzą gospodarstwo rolne lub przedsiębiorstwo osobiście.

§ 3.

1. Osoby, oznaczone w § 2 niniejszego artykułu, a mające ukończonych lat 18, będą mogły w przeciągu dwóch lat od chwili zmiany suwerenności

zrzec się obywatelstwa polskiego. Przez zrzeczenie to tracą obywatelstwo polskie, zachowują zaś obywatelstwo niemieckie.

2. Jeżeli osoby powyższe nie skorzystają z prawa zrzeczenia się obywatelstwa w przeciągu dwóch lat, zachowają obywatelstwo niemieckie i utracą obywatelstwo polskie, o ile z upływem owych dwóch lat zamieszkują w Niemczech i nie zażądają wpisania siebie do rejestru konsulatu polskiego, właściwego z uwagi na miejsce. Jeżeli osoby te zażądają wpisania siebie do rejestru polskiego konsulatu, właściwego z uwagi na miejsce, zachowają obywatelstwo polskie i utracą obywatelstwo niemieckie.

3. Jeżeli osoby powyższe nie skorzystały z prawa zrzeczenia się obywatelstwa w przeciągu dwóch lat, zachowają obywatelstwo polskie i utracą obywatelstwo niemieckie, jeżeli z upływem owych dwóch lat zamieszkują w Polsce. Jeżeli osoby te zażądają wpisania siebie do rejestru konsulatu niemieckiego, właściwego z uwagi na miejsce, zachowają obywatelstwo niemieckie i utracą obywatelstwo polskie.

4. Postanowienia niniejszej Części, odnoszące się do opcji, mają odpowiednie zastosowanie do zrzeczenia się praw obywatelstwa polskiego.

Art. 27.

§ 1.

Polacy, obywatele niemieccy, którzy w chwili zmiany suwerenności zamieszkują w części niemieckiej obszaru plebiscytowego, mogą, o ile mają ukończonych lat 18, optować na rzecz obywatel-

stwa polskiego w przeciągu dwóch lat od chwili zmiany suwerenności.

§ 2.

Postanowienie to odnosi się również do polaków, obywateli niemieckich, zamieszkałych w chwili zmiany suwerenności w Niemczech, poza częścią niemiecką obszaru plebiscytowego, jeżeli urodzili się na obszarze plebiscytowym lub pochodzą od rodziców tamże urodzonych.

§ 3.

1. Za polaków, w myśl niniejszego artykułu, uważa się obywateli niemieckich, którzy do 1 sierpnia 1921 r. okazali swem zachowaniem, że poczuwają się do polskości.

2. Dla sierót, nie mających ukończonych lat 18, jest miarodajnem zachowanie się ojca, a o ile matka go przeżyła — matki.

Art. 28.

Wszystkie osoby, urodzone przed zmianą suwerenności na obszarze plebiscytowym, których obywatelstwa nie można stwierdzić, uważa się za obywateli tego państwa, któremu na mocy podziału Górnego Śląska została przydzielona miejscowość, w której się urodzili.

Art. 29.

1. W myśl postanowień niniejszej Części uważa się za zamieszkanie danej osoby tę miejscowość,

która jest ośrodkiem jej działalności i stosunków osobistych i gospodarczych.

2. Jeżeli pod to pojęcie podpada kilka miejscowości, oświadczenie osoby zainteresowanej będzie miało moc rozstrzygającą. Oświadczenie to złożyć należy w przeciągu 6 miesięcy od chwili zmiany suwerenności, bądź przed właściwą władzą polską, bądź przed właściwą władzą niemiecką. Oświadczenie składa się ustnie do protokółu lub w postaci deklaracji z uwierzytelnionym podpisem. Oświadczenie to podaje się niezwłocznie do wiadomości drugiego Rządu.

3. Jeżeli w przeciągu sześciu miesięcy oświadczenia nie złożono, fakt posiadania zamieszkania, uprawniający, w myśl postanowień Części niniejszej, do obywatelstwa polskiego, nie odniesie żadnych skutków.

Art. 30.

1. Jeżeli dana osoba wykaże w sposób wzbudzający zaufanie, iż opuściła zamieszkanie swe na polskiej lub niemieckiej części obszaru plebiscytowego po 9 listopada 1918 r., na skutek rozkazu opuszczenia danej miejscowości lub kraju, bądź na skutek przymusu fizycznego, bądź na skutek bezpośredniej groźby, skierowanej przeciwko niej, lub przeciwko jej majątkowi, i jeżeli osoba ta wykaże, że powróciła do swego dawnego zamieszkania w terminie 18 miesięcy, licząc od zmiany suwerenności, uważane będzie, że osoba ta nigdy nie opuściła swego zamieszkania.

2. Gdyby powstała wątpliwość, czy dana osoba przeniosła swe zamieszkanie po 9 listopada 1918 r. z jednej części obszaru plebiscytowego do drugiej, uważać należy, że osoba, o którą chodzi, nie zmieniła swego zamieszkania.

Tytuł II.

Skutki zmiany obywatelstwa w stosunku do żony, do dzieci i do osób, znajdujących się pod opieką lub kuratelą.

Art. 31.

1. W wypadkach, gdy zmiana obywatelstwa następuje z samego prawa, dzieci ślubne, nie mające ukończonych lat 18, których obydwoje rodzice są przy życiu, nabywają obywatelstwo tego z rodziców, któremu na mocy ustawy przysługuje zastępstwo dziecka. Jeżeli jedno z rodziców jest przy życiu, dziecko nabywa jego obywatelstwo. Jeżeli oboje rodziców żyją, lecz nie są ustawowymi zastępcami dziecka, dziecko nabywa obywatelstwo ojca.

2. Dzieci nieślubne, nie mające lat 18, nabywają obywatelstwo matki.

3. Małoletniego ponad lat 18, mieszkającego u ojca lub matki, uważa się jako małoletniego, nie mającego ukończonych lat 18.

4. Żona nabywa obywatelstwo męża.

Art. 32.

§ 1.

1. Skutki prawne opcji męża odnoszą się do żony; zaś skutki opcji rodziców odnoszą się do ich dzieci nie mających ukończonych lat 18.

2. Opcję wykonuje ustawowy zastępca w wypadkach, gdy chodzi o sieroty, nie mające ukończonych lat 18, lub o osoby ostatecznie lub tymczasowo ubezwłasnowolnione.

§ 2.

1. Dzieciom, nie mającym ukończonych lat 18, za które rodzice wykonali opcję, przysługuje w czasokresie, wyznaczonym do wykonanla opcji, prawo cofnięcia opcji, jeżeli przed upływem tego czasokresu ukończą lat 18.

2. Przepis ten odnosi się również do osób, za które zastępca ustawowy wykonał opcję, o ile ustawowe zastępstwo ukończyło się przed upływem czasokresu, wyznaczonego do wykonania opcji, jak również odnosi się do niewiast, których małżeństwo zostało rozwiązane przed upływem tego czasokresu.

3. Przepisy niniejszej Części, odnoszące się do deklaracyj opcyjnych, stosują się odpowiednio do cofnięcia opcji.

Tytuł III.

Prawa osób, które optowały.

Art. 33.

1. Osoby, które, stosownie do postanowień niniejszej Konwencji, optowały na rzecz innego obywatelstwa, mogą w przeciągu 12 miesięcy, licząc od chwili wydania im aktu opcji, przenieść swe zamieszkanie na terytorjum państwa, na rzecz którego optowały.

2. Osoby te mogą zachować swe nieruchomości, które posiadają na terytorjum państwa, w którem zamieszkiwały przed wykonaniem opcji.

3. Mogą one wywieźć z sobą do kraju, na rzecz którego optowały, w okresie, przewidzianym w ustępie 1, bez cła, majątek ruchomy wszelkiego rodzaju i nie podlegają z tego powodu żadnym poborom ani opłatom wyjazdowym.

Art. 34.

Prawo osób, które optowały, do zachowania majątku nieruchomego w państwie, którego obywatelami przestały być na skutek dokonanej opcji, nie może być w żaden sposób uszczuplone w drodze ustaw, rozporządzeń, lub innych przepisów, któreby nie były stosowane również do obywateli państwa, które je wydało. Fakt, że osoba, która optowała, przenosi swe zamieszkanie lub swój pobyt na terytorjum państwa, na rzecz którego optowała, nie może dla żadnej z układających się stron posłużyć za podstawę do uszczuplenia jej praw własności w drodze ustaw, rozporządzeń, lub innych przepisów.

Art. 35.

§ 1.

1. Żaden zakaz wywozu, ani żadne zarządzenie prawodawcze lub administracyjne nie może w niczem ograniczyć prawa osób, które w myśl art. 33 przenoszą swe zamieszkanie na obszar państwa, na rzecz którego optowały, do wywiezienia, z po-

wodu przeniesienia zamieszkania, majątku ruchomego, który władne są zabrać z sobą lub też wysłać w sposób za najwłaściwszy uznany.

2. W drodze ustaw, rozporządzeń lub innych przepisów urzędowych nie może być zarządzane pobieranie żadnych opłat za czynności władz, związane z przeniesieniem zamieszkania.

§ 2.

1. Upoważnienia, udzielone osobom, które optowały, do zabrania z sobą majątku ruchomego, nie rozciągają się:

a) na broń palną, z wyjątkiem broni do polowania lub rewolwerów, o ile ustawy zezwalają na ich posiadanie;

b) na materjały wybuchowe;

c) na płody rolne, które w chwili zmiany suwerenności i w chwili emigracji podlegały przepisom, ograniczającym swobodę ich obrotu.

2. Prawa zabierania majątku ruchomego nie można wykonywać w sposób, który nosi cechy nadużycia. W szczególności nie może to prawo prowadzić do pozbawiania przedsiębiorstw wytwórczych środków potrzebnych do eksploatacji. Również nie wolno skupywać nadmiernych ilości towarów z okazji przeprowadzki.

§ 3.

1. Władze mogą żądać, żeby każda osoba, opuszczająca z powodu opcji kraj, którego przestaje być obywatelem, udowodniła swe prawa własności co do przedmiotów, które zamierza zabrać, przez

złożenie zaręczenia zastępującego przysięgę. Innych środków dowodowych można żądać, jeśli natura lub ilość przedmiotów, które mają być wywiezione, daje dostateczny powód do podejrzenia, że nie należą do osoby, która wykonała opcję.

2. Złożenie fałszywe przysięgi lub zaręczenia, które ją zastępuje, ulega karze w drugiem państwie zupełnie tak samo, jak gdyby zaręczenie lub przysięga złożone zostały przed jego własnemi władzami.

3. Sądy i prokuratury obydwóch państw będą sobie wzajemnie udzielały bezpośredniej pomocy prawnej przy ściganiu przestępstw, wymienionych w ust. 2. Wynik postępowania zostanie zakomunikowany rządowi, który je spowodował.

Art. 36.

1. Osoby, które na mocy opcji nabyły obywatelstwo jednej z układających się stron i przenoszą swe zamieszkanie do państwa, na rzecz którego optowały, zostają zwolnione od złożenia temu państwu, którego obywatelami przestają być, kaucji na zabezpieczenie zapłaty przyszłych podatków, jak również opłat i poborów emigracyjnych.

2. Poza tem są one zwolnione od kaucji na zabezpieczenie zapłaty „Reichsnotopfer“ i „daniny“, o ile ta ostatnia zostanie wprowadzona na Górnym Śląsku polskim.

3. Podatek uważa się za przyszły w myśl ust. 1, jeżeli warunki, wymagane przez ustawę do powstania prawa państwa do podatku, ziszczają się najpóźniej z upływem miesiąca, w którym następuje emigracja.

Art. 37.

Osoby, mające prawo opcji, które w przeciągu czasokresu, przewidzianego dla opcji, utracą swe obywatelstwo w inny sposób, niż przez opcję, na rzecz obywatelstwa, które na skutek opcji mogłyby nabyć, korzystają z tych samych praw, które przyznane są przez art. 33—36 osobom, które optowały. Czasokres, ustanowiony w ust. 1 art. 33-go biegnie w tym wypadku od chwili utraty obywatelstwa.

Art. 38.

Organizacja techniczna emigracji i imigracji osób, które optowały, będzie w danym razie uregulowana umową między obu Rządami.

Art. 39.

Strony układające się zobowiązują się nie czynić żadnych przeszkód w wykonywaniu prawa opcji, przewidzianego niniejszą Konwencją, która zezwala zainteresowanym nabywać bądź to polskie, bądź to niemieckie obywatelstwo.

Tytuł IV.

Prawo zachowania zamieszkania.

Art. 40.

1. Osoby, które w chwili zmiany suwerenności zamieszkują w polskiej części obszaru plebiscytowego i optowały na rzecz obywatelstwa niemieckiego, nie zmieniając zamieszkania, jak również obywatele niemieccy, którzy ustanowili swe za-

mieszkanie w części polskiej obszaru plebiscytowego między 2-im stycznia 1908 r. a 1-ym stycznia 1922 r., mają prawo zachowania swego zamieszkania na polskim Górnym Śląsku na przeciąg 15-u lat od chwili zmiany suwerenności.

2. To samo dotyczy osób, które nie wykonawszy prawa opcji na rzecz Niemiec, nabyły w czasokresie opcyjnym w inny sposób obywatelstwo niemieckie, a utraciły obywatelstwo polskie, jednakowoż zachowały swe zamieszkanie na polskim Górnym Śląsku.

Art. 41.

1. Polacy obywatele niemieccy, którzy w chwili zmiany suwerenności mają zamieszkanie w niemieckiej części obszaru plebiscytowego i optowali na rzecz obywatelstwa polskiego, nie przenosząc swego zamieszkania do Polski, mają prawo zachowania swego zamieszkania w części niemieckiej obszaru plebiscytowego na przeciąg lat 15-u od chwili zmiany suwerenności.

2. To samo dotyczy osób, które nie wykonawszy prawa opcji na rzecz Polski, nabyły w czasokresie opcyjnym w inny sposób obywatelstwo polskie i utraciły obywatelstwo niemieckie, jednakowoż zachowały swe zamieszkanie na niemieckiej części obszaru plebiscytowego.

3. Postanowienie ust. 1-go stosuje się do wszystkich innych obywateli polskich, którzy w chwili zmiany suwerenności mają swe zamieszkanie w niemieckiej części obszaru plebiscytowego i to przynajmniej od 1-go stycznia 1922 r.

Art. 42.

1. Prawo męża do zachowania zamieszkania rozciąga się na żonę; prawo rodziców — na małoletnie dzieci ślubne; prawo matki — na małoletnie dzieci nieślubne; prawo ustawowego zastępcy — na małoletnie sieroty.

2. W wypadkach, gdzie niemiecki kodeks cywilny uznaje za możliwe ustanowienie przez małoletnich własnego zamieszkania, mogą oni to zamieszkanie zachować.

3. Prawo zachowania zamieszkania służy żonie samodzielnie z chwilą rozwiązania małżeństwa, a zaś dzieciom z chwilą, gdy się stają pełnoletniemi.

Art. 43.

§ 1.

1. Nie uwłaczając specjalnym postanowieniom niniejszej Konwencji, osoby, posiadające prawo zachowania swego zamieszkania, podlegają w zakresie uczciwego wykonywania swego zawodu lub sposobu zarobkowania, któremu się oddawały w chwili zmiany suwerenności, tylko tym ograniczeniom ustawowym, które miały zastosowanie wobec obcokrajowców na mocy ustawodawstwa, obowiązującego na obszarze plebiscytowym w chwili zmiany suwerenności. Pozatem osoby te podlegać będą w powyższym zakresie tylko tym przepisom ustawowym, którym podlegają obywatele danego kraju. Jeżeli zawód lub zarobkowanie zależne jest od pewnego warsztatu pracy, powiększenie tego war-

sztatu pracy, o ile ma uczciwą podstawę, nie przeszkadza zastosowaniu niniejszego postanowienia.

2. To samo stosuje się w wypadku stworzenia nowego warsztatu pracy, o ile warsztat ten zastępuje dawny, o ile jest tego samego rodzaju co dawny i o ile w uczciwem zrozumieniu rzeczy odpowiada dawnemu.

§ 2.

Postanowienia § 1-go stosują się również do osób, posiadających prawo zachowania zamieszkania, które po zmianie suwerenności otrzymują warsztat pracy od swych rodziców, mających prawo zachowania swego zamieszkania, jak również do osób, mających prawo zachowania zamieszkania, które w chwili zmiany suwerenności kształciły się w pewnym określonym zawodzie.

§ 3.

Jeżeli osoby mające prawo zachowania zamieszkania opuszczają swe zamieszkanie, aby się przenieść do państwa, którego są obywatelami, podlegają one przepisom ustawowym, dotyczącym emigracji, stosującym się w chwili zmiany suwerenności na obszarze plebiscytowym do obywateli tegoż obszaru, lub ustawom późniejszym, o ile ustawy te są dla nich bardziej przychylne. Jednakowoż kaucja na zabezpieczenie zapłaty przyszłych podatków będzie od tych osób pobierana tylko w razie, jeżeli warunki, które powstanie prawa wywołają, ziszczą się w przeciągu kwartału kalendarzowego, w czasie którego przeniesienie się nastąpiło.

Art. 44.

Prawo zachowania zamieszkania nie wyklucza prawa układających się stron do zabraniania osobom, z prawa tego korzystającym, pobytu na odnośnym obszarze ze względu na bezpieczeństwo wewnętrzne lub zewnętrzne państwa, lub z innych przyczyn natury policyjnej, i to w szczególności z tytułu przepisów higjeny publicznej, policji obyczajowej i publicznej opieki nad ubogimi.

Art. 45.

Prawo zachowania zamieszkania na jednym z obszarów wygasa z chwilą opuszczenia zamieszkania na tym obszarze.

Tytuł V.

Postępowanie opcyjne.

Art. 46 [1]).

1. Władze właściwe do przyjmowania deklaracyj opcyjnych noszą w Konwencji niniejszej nazwę

---

[1]) Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 maja 1923 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych, w przedmiocie ustanowienia biur opcyjnych, przewidzianych art. 46 konwencji polsko-niemieckiej, dotyczącej Górnego Śląska (Dz. U. 1923 Nr. 51 poz. 361).

Na mocy art. 46 konwencji polsko-niemieckiej, dotyczącej Górnego Śląska (Dz. U. R. P. r. 1922 Nr. 44 poz. 371) oraz art. 15 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 44) zarządza się co następuje:

Do przyjmowania oświadczeń opcyjnych w myśl art. 46 konwencji polsko-niemieckiej, dotyczącej Górnego Śląska,

„Biura Opcyjne". Władze te ustanawiają władze centralne każdej z układających się stron, o czem jedna strona podaje do wiadomości drugiej.

2. Deklarację opcyjną należy podać do Biura Opcyjnego tego państwa, na rzecz którego się opcję wykonuje.

3. O miejscowej właściwości Biura rozstrzyga zamieszkanie optanta, a w braku zamieszkania miejsce jego pobytu.

4. Jeżeli deklarację opcyjną otrzyma niewłaściwe Biuro Opcyjne, skieruje ją bezzwłocznie do właściwego Biura. W tym wypadku uważa się, że deklaracja złożona została w dniu, w którym wpłynęła do pierwszego Biura.

Art. 47.

1. Deklarację opcyjną należy złożyć albo pisemnie, albo ustnie do protokółu. Poleca się do tego wzory, podane w załączniku A. i B. Podpis na deklaracji opcyjnej winien być uwierzytelniony.

2. Otrzymanie deklaracji opcyjnej należy bez-

---

podpisanej w Genewie dnia 15 maja 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44 poz. 371) powołane są:

a) w Polsce: śląski urząd wojewódzki w Katowicach. Wszelako oświadczenia opcyjne mogą być składane także we władzach administracyjnych I instancji, które winny je przesłać śląskiemu urzędowi wojewódzkiemu;

b) zagranicą: polskie przedstawicielstwa dyplomatyczne i konsulaty.

O miejscowej właściwości rozstrzyga zamieszkanie optanta, a w braku zamieszkania miejsce jego pobytu.

zwłocznie potwierdzić na piśmie, nawet wówczas, gdyby Biuro Opcyjne, które je otrzymało, było niewłaściwe.

Art. 48.

1. Osoba, która złożyła deklarację opcyjną, może w przeciągu dwóch miesięcy zażądać jej unieważnienia, jeżeli w chwili złożenia deklaracji nie rozporządzała należycie swą wolą, bądź z powodu rozstroju umysłowego, bądź z powodu nietrzeźwego stanu, bądź w powodu gróźb, bądź wreszcie z powodu bezprawnej presji ze strony władz.

2. Wniosek o unieważnienie składa się w Biurze, które przyjęło deklarację opcyjną.

Art. 49.

§ 1.

1. Obydwa rządy będą sobie komunikować o deklaracjach opcyjnych, otrzymanych przez Biura Opcyjne, a to najpóźniej w dwa tygodnie po ich otrzymaniu. Szczegóły zostaną w danym razie ustalone umową między obydwoma Rządami.

2. Aż do tego czasu deklaracje opcyjne, złożone w biurach niemieckich, będą podawane do wiadomości Wojewodzie śląskiemu, zaś oświadczenia, złożone w biurach polskich, do wiadomości Prezesa Rejencji w Opolu.

3. Każdy Rząd może w przeciągu miesiąca od otrzymania zawiadomienia wnieść sprzeciw przeciw uznaniu opcji do Biura drugiego państwa, w którem deklaracja opcyjna złożoną została.

§ 2.

1. Jeżeli warunkom, wymaganym do ważności opcji, stało się zadość, Biuro Opcyjne wręczy optantowi Akt Opcji. Poleca się w tym celu wzór, podany w załączniku C. Akt Opcji winien zawierać wykaz członków rodziny, na których opcja się rozciąga. Urzędnik, wręczający zainteresowanemu Akt Opcji, winien wpisać na nim datę wręczenia.

2. Skutki prawne opcji powstają z chwilą wręczenia Aktu Opcji.

Art. 50.

W okresie czasu między złożeniem deklaracji opcyjnej, a wręczeniem Aktu Opcji zawieszone zostają: obowiązki, wynikające z służby wojskowej, prawa polityczne, jak również zdolność do piastowania honorowych urzędów publicznych. Zawieszenie praw politycznych i niezdolność do piastowania honorowych urzędów publicznych rozpoczynają się dopiero z chwilą, gdy właściwa władza państwa, którego obywatelstwo optant ma utracić, zawiadomiła go o tem.

Art. 51.

Wszelka czynność władz i biur w sprawach, dotyczących opcji, jak również poświadczeń, przeznaczonych do udowodnienia prawa opcji, jest bezpłatną, co jednak nie uchyla prawa notarjuszy do pobierania opłat.

Art. 52.

Strony układające się wydadzą dla swych urzędników instrukcje, niezbędne w celu przyśpieszenia postępowania opcyjnego, a w szczególności w sprawie wystawienia dokumentów, poświadczających obywatelstwo przed zmianą i po zmianie suwerenności.

Art. 53.

O ile Akt Opcji wydany został na podstawie sfałszowanych dokumentów, przekupstwa, fałszywej przysięgi lub fałszywego zaręczenia, zastępującego przysięgę, lub przez użycie jakiegokolwiek innego podstępnego sposobu, państwo, którego obywatelstwo nabyte zostało na mocy Aktu Opcji, będzie mogło unieważnić ten akt. Unieważnienie działać będzie wstecz i będzie doręczone zainteresowanym; o unieważnieniu drugi rząd powiadomionym zostanie.

Art. 54.

Postanowienia niniejszego Tytułu stosowane będą odpowiednio do zrzeczenia się obywatelstwa polskiego.

Tytuł VI.

Ochrona prawna.

Art. 55.

1. W celu załatwienia sporów, mogących wyniknąć przy interpretacji lub wykonaniu postanowień niniejszej Części, stworzona zostanie przy Trybunale Rozjemczym „Komisja Polubowna dla Spraw Obywatelstwa".

2. Komisja ta składa się z jednego delegata polskiego i jednego delegata niemieckiego.

Art. 56.

§ 1.

Do Komisji Polubownej dla Spraw Obywatelstwa może się odwołać każdy, kto na mocy postanowień Części niniejszej:

1) rości sobie pretensje do obywatelstwa polskiego lub niemieckiego, lub też jemu zaprzecza, jeżeli jakakolwiek władza administracyjna lub wojskowa nie uznaje jego zapatrywań w sprawie jego obywatelstwa;

2) rości sobie pretensje do prawa opcji lub do prawa zachowania zamieszkania, jeżeli jedno z tych praw nie zostało uznane przez właściwą władzę;

3) twierdzi, że został pokrzywdzony przez zarządzenie władz w prawach, wypływających z jego opcji lub z prawa zachowania zamieszkania. Postanowienie to odnosi się także do osób, które w czasokresie dla opcji przewidzianym, utraciły swe obywatelstwo na rzecz obywatelstwa, które mogły nabyć przez opcję;

4) prosił o unieważnienie jego deklaracji opcyjnej, a Biuro Opcyjne prośbę tę odrzuciło;

5) powołuje się na to, że obywatelstwo jego nie zostało określone przez właściwą władzę w przeciągu trzech miesięcy od przedłożenia jej sprawy obywatelstwa, lub też powołuje się na to, że nie otrzymał Aktu Opcji w przeciągu trzech miesięcy od chwili złożenia deklaracji opcyjnej.

§ 2.

Osoby, które stosownie do postanowień niniejszej Części mają prawo składać oświadczenia za inne osoby, mają prawo odwoływać się w imieniu tychże osób do Komisji Polubownej.

Art. 57.

1. Skoro tylko sprawa wpłynie do Komisji Polubownej, doniesie ona o tem przedstawicielom państwa. Zadaniem Komisji winno być załagodzenie trudności i wyjaśnienie okoliczności sprawy według możności.

2. Jeżeli właściwa władza administracyjna nie wypowiedziała się jeszcze w danej sprawie o obywatelstwo, natenczas Komisja Polubowna prześle jej, na wniosek jednego z członków, sprawę z prośbą o wypowiedzenie zdania.

3. Odwołanie się do Komisji Polubownej nie hamuje rozstrzygnięcia samej sprawy przez właściwą władzę krajową.

4. Władze sądowe i administracyjne winny też udzielać Komisji Polubownej pomocy prawnej.

Art. 58.

1. Jeżeli Komisja Polubowna oświadczy zainteresowanym, że nie jest w stanie usunąć trudności, przedłoży sprawę, na wniosek jednego z zainteresowanych, Trybunałowi Rozjemczemu.

2. Skoro tylko jeden z przedstawicieli państwa tego zażąda, Komisja winna sprawę przedłożyć Trybunałowi Rozjemczemu.

3. Gdy sprawa zostanie przedłożona Trybunałowi Rozjemczemu, przedstawiciel państwa winien o tem donieść władzy, która sprawą tą się zajmuje. Od tej chwili władza ta winna wstrzymać się od wszelkiej decyzji w sprawie, którą ma rozstrzygać Trybunał Rozjemczy.

Art. 59.

W artykułach 55 do 58 niniejszego Tytułu przez słowo „władze" nie rozumie się ani sądów, ani sądów administracyjnych, ani władz orzekających.

Art. 60.

Gdy w wypadku, przewidzianym w ust. 3 § 1, art. 49, oba rządy nie mogą się zgodzić co do tego, czy danej osobie przysługuje prawo opcji, spory te rozstrzygnie Trybunał Rozjemczy na wniosek jednego z rządów.

Art. 61.

Jeżeli w wypadku, przewidzianym w art. 53-im, interesowany złoży, w przeciągu 30 dni po doręczeniu mu zawiadomienia o unieważnieniu Aktu Opcji, sprzeciw przeciwko temuż unieważnieniu, Trybunał Rozjemczy władnym będzie rozstrzygnąć sprzeciw.

Art. 62.

Trybunał Rozjemczy nie jest właściwy dla rozzastrzygania żądań o wynagrodzenie szkód i strat z powodu naruszania praw, przyznanych i zabezpieczonych przez postanowienia niniejszej Części.

Art. 63.

Jeżeli obywatelstwo stwierdzonem zostało na mocy ostatecznej i wobec wszystkich obowiązującej decyzji sądu administracyjnego, Trybunał Rozjemczy nie będzie miał kompetencji do stanowienia w sprawie obywatelstwa nawet w razie ewokacji.

Protokół końcowy do Konwencji Górnośląskiej.

I.

Konwencja z wyjątkiem art. 64 do 158 (Ochrona Mniejszości) nie stosuje się do tej części powiata namysłowskiego, która należy do obszaru plebiscytowego.

IX.

Komisja Mieszana i Trybunał Rozjemczy nie są kompetentne do decydowania w kwestjach, związanych z wykonaniem § 3, art. 25, nawet w razie ewokacji.

X.

Osoby, opuszczające kraj po wykonaniu opcji, nie będą traktowane inaczej, niż reszta ludności odnośnie do ściągania zaległych podatków z wyjątkiem podatków za rok bieżący, oraz za kwartał, poprzedzający emigrację.

XI.

Rząd polski i rząd niemiecki oświadczają, iż wezmą pod życzliwą rozwagę i złagodzą skutki wypłynąć mogące z zarządzeń, mających na celu ściągnięcie daniny, względnie Reichsnotopfer, w sto-

sunku do osób, opuszczających kraj na skutek wykonanej przez nie opcji.

Rząd polski oświadcza, że art. 36 nie uwłacza bynajmniej prawom, służącym mu z mocy art. 297 *j*) Traktatu Wersalskiego.

Układ między Polską a Niemcami z dnia 15 maja 1922 r. w przedmiocie granicznych dworców przejściowych z obustronną rewizją celną i paszportową oraz w przedmiocie praw i obowiązków urzędników, zatrudnionych przy uprzywilejowanym ruchu tranzytowym i przy sąsiedzkim ruchu kolejowym. (Dz. Ust. 1922 Nr. 51 poz. 451).

Art. 23. Urzędnicy i pracownicy o przynależności państwowej niemieckiej, którzy wraz ze zmianą suwerenności z powodu zamieszkania na obszarze Górnego Śląska polskiego, w myśl Części II-ej Konwencji polsko-niemieckiej w sprawie Górnego Śląska z dnia 15 maja 1922 r., uzyskaliby siłą rzeczy obywatelstwo polskie, zachowują swą przynależność państwową, o ile zgodzili się pozostać w służbie Rzeszy Niemieckiej lub jednego z państw niemieckich, i o ile w chwili zmiany suwerenności przydzieleni zostaną do niemieckiej ekspozytury. Poza tem należy ich uważać jako osoby, które optowały na rzecz Niemiec.

Terminy, ustalone dla optantów, liczą się w stosunku do wyżej wzmiankowanych urzędników i pracowników dopiero od chwili opuszczenia służby w ekspozyturze urzędu, a upływają najpóźniej z końcem piętnastego roku po zmianie suwerenności. To samo dotyczy żon i małoletnich dzieci wymienionych urzędników i pracowników.

Art. 24. Polacy o przynależności państwowej niemieckiej, którym, z powodu zamieszkania w niemieckiej części obszaru plebiscytowego, przysługuje w myśl Części II-ej Konwencji polsko-niemieckiej w sprawie Górnego Śląska z dnia 15 maja 1922 r. prawo opcji na rzecz Polski, nabędą przynależność państwową polską, tracąc przynależność państwową niemiecką, gdy wstąpią w charakterze urzędników lub pracowników do polskiej służby państwowej i w chwili zmiany suwerenności przydzieleni zostaną do polskiej ekspozytury. Poza tem należy ich uważać jako osoby, które optowały na rzecz Polski.

Ustęp 2 art. 23 niniejszego układu znajduje odpowiednie zastosowanie.

Konwencja pomiędzy Polską a Niemcami o obywatelstwie i opcji podpisana w Wiedniu dnia 30 sierpnia 1924 r. (Dz. Ust. 1925 Nr. 21 poz. 148 [1]) [2]).

Art. 1.

Traktat pomiędzy Głównemi Mocarstwami Sprzymierzonemi i Stowarzyszonemi a Polską, podpisany w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r., oznaczony jest w niniejszej Konwencji słowami „Traktat z dnia

---

[1]) Sprostowanie tytułu zob. Dz. Ust. 1925 Nr. 28, str. 238.

[2]) Materjały wyjaśniające genezę konwencji zob „Actes et documents de la Conference Polono-allemande tenue à Vienne du 30 avril au 30 août 1924". Vienne (Manz, Éditeur). Motywy rządu przy przedstawieniu konwencji Sejmowi przedrukowane zostały w pracy Kierskiego: „Zbiór ustaw i rozporządzeń o obywatelstwie polskiem według traktatów wersalskich, 1925", str. 191—219.

28 czerwca 1919 r.", zaś Traktat pomiędzy Mocarstwami Sprzymierzonemi i Stowarzyszonemi a Niemcami, podpisany w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r., słowami „Traktat Wersalski".

Rozdział I.

Art. 2.

Przez obywateli niemieckich w znaczeniu artykułów 3 i 4 Traktatu z dnia 28 czerwca 1919 r. i artykułu 91 Traktatu Wersalskiego rozumie się w niniejszej Konwencji osoby, które posiadały to obywatelstwo w dniu 10 stycznia 1920 r.

Art. 3.

1. Słowa: „terytorjum, uznane, lub które będzie uznane za część składową Polski" (art. 3 i 4 Traktatu z dnia 28 czerwca 1919 r.) odnoszą się do całego terytorjum Polski.

2. Układające się strony zgadzają się, iż postanowienia artykułu 91 Traktatu Wersalskiego również odnoszą się do całego terytorjum Polski, przyczem nie przesądza się kwestji, czy wykładnia taka wynika, czy też nie, z wyrażeń tego artykułu: „terytorja uznane ostatecznie za część Polski", „jedno z terytorjów uznanych za część Polski".

Art. 4.

Obywatele niemieccy są zamieszkali (domicylowani), w rozumieniu ustępów 1, 2 i 3 artykułu 91 Traktatu Wersalskiego i artykułu 3 Traktatu z dnia 28 czerwca 1919 r., w obrębie terytorjum okre-

ślonego w artykule 3 Konwencji niniejszej, jeśli stworzyli tam swoje zamieszkanie (domicyl) i tego zamieszkania nie porzucili, a to stosownie do następujących postanowień:

§ 1.

1. Zamieszkanie zostało stworzone, gdy obywatel niemiecki w obrębie wyżej wymienionego terytorjum osiedlił się w taki sposób, by tam dążyć do zrealizowania swych celów życiowych i przebywa tam zazwyczaj i regularnie bez zamiaru opuszczenia siedziby.

2. Przebywanie zazwyczaj i regularnie oznacza przebywanie w ciągu zasadniczej części danego okresu czasu.

§ 2.

1. Porzucenie zamieszkania zachodzi, gdy zwinięta została siedziba, a odnośny obywatel niemiecki opuścił wyżej wymienione terytorjum bez zamiaru powrotu.

2. Z faktu, że siedzibę zwinięto, wynika domniemanie, iż zamiaru powrotu nie było. Jednak domniemywa się istnienie zamiaru powrotu, jeżeli dana osoba osiedliła się ponownie najpóźniej w dniu 10 stycznia 1920 r. w tej miejscowości, w której mieszkała przed porzuceniem siedziby. To samo domniemanie zachodzi, jeśli dana osoba osiedliła się ponownie najpóźniej w dniu 10 stycznia 1920 r. na terytorjum, odstąpionem przez Niemcy, a

a) przez czas, w ciągu którego siedziba była porzucona, rodzice tej osoby, lub w razie rozwiąza-

nia ich małżeństwa, jedno z nich, byli zamieszkali w obrębie tego terytorjum, albo też

b) osoba ta, od czasu swego pierwszego osiedlenia się w obrębie tego terytorjum przed 1 stycznia 1908 r. do 10 stycznia 1920 r., była tam osiedlona po ukończeniu ośmnastego roku życia co najmniej przez lat dziesięć.

§ 3.

1. Przebywanie o charakterze przejściowym lub dla celów rozrywkowych, jak wywczasy letnie, doglądanie przedsiębiorstwa, polowanie, nie stwarza zamieszkania.

2. Tak samo rzecz się ma w wypadku przebywania dla celów ubocznych; będą za takie uważane mianowicie: uczęszczanie do szkół wszelkich stopni, przygotowywanie się do zawodu lub kształcenie się zawodowe, praktyka w charakterze asystenta lub kandydata, obowiązkowa służba wojskowa lub udział w wojnie.

3. Jeżeli siedziba została porzucona dla celów ubocznych, wymienionych w ustępie drugim niniejszego paragrafu, to domniemywa się, iż zamieszkanie zachowano, o ile dana osoba osiedliła się ponownie w obrębie terytorjum, określonego w art. 3 niniejszej Konwencji, najpóźniej w dniu 10 stycznia 1920 r.

§ 4.

Dla zakresu niniejszej Konwencji postanowienia paragrafów poprzednich stosują się również do za-

mieszkania rodziców, którego wymaga artykuł 4 Traktatu z dnia 23 czerwca 1919 r.

Art. 5.

1. O ile według postanowień Konwencji niniejszej zamieszkanie wymagane jest dla nabycia obywatelstwa polskiego, koniecznem jest i wystarczającem, aby warunki, przewidziane w art. 4 niniejszej Konwencji, zostały lub zostały były spełnione w obrębie terytorjum, określonego w art. 3 Konwencji, nawet, jeżeli spełnione są również na innem terytorjum.

2. Jeżeli ktoś nabył obywatelstwo polskie w dniu 10 stycznia 1920 r., to nabycie to nastąpiło z wykluczeniem obywatelstwa niemieckiego nawet wówczas, gdy poza zamieszkaniem w Polsce posiadał on zamieszkanie w Niemczech.

Art. 6.

1. Obywatele niemieccy nabyli obywatelstwo polskie z samego prawa i z wykluczeniem obywatelstwa niemieckiego z mocy artykułu 91 Traktatu Wersalskiego i artykułu 3 Traktatu z dnia 28 czerwca 1919 r., jeżeli posiadali swe zamieszkanie w obrębie terytorjum, określonego w art. 3 niniejszej Konwencji, co najmniej od 1 stycznia 1908 r. do 10 stycznia 1920 r.

2. Inni obywatele niemieccy, którzy mieli swe zamieszkanie w obrębie wyżej wymienionego terytorjum w dniu 10 stycznia 1920 r., będą mogli nabyć obywatelstwo polskie jedynie za specjalnem zezwoleniem Państwa Polskiego.

Art. 7.

§ 1.

1. Obywatele niemieccy, urodzeni na terytorjum, określonem w art. 3 niniejszej Konwencji, z rodziców, którzy w chwili ich urodzenia mieli zamieszkanie w obrębie tego terytorjum, nabyli obywatestwo polskie z samego prawa bez względu na to, czy sami mieli swe zamieszkanie w obrębie tego terytorjum w dniu 10 stycznia 1920 r., czy też go nie mieli.

2. Nie nabyli jednakże obywatelstwa polskiego ci obywatele niemieccy, których rodzice oboje założyli swoje zamieszkanie w obrębie tego terytorjum po dniu 1 stycznia 1908 r.

§ 2.

Obywatele niemieccy, którzy nabyli obywatelstwo polskie zgodnie z paragrafem pierwszym niniejszego artykułu, utracili to obywatelstwo a zachowali obywatelstwo niemieckie, jeżeli

a) dokonali prawidłowo zrzeczenia się, przewidzianego w ustępie drugim artykułu 4 Traktatu z dnia 28 czerwca 1919 r., lub jeżeli

b) złożyli przed władzami, przewidzianemi w tym samym ustępie, wyraźne oświadczenie zrzeczenia się w okresie między dniem 11 stycznia 1922 r. a 10 lipca 1924 r., lub jeżeli

c) mieszkając na terytorjum polskiem w dniu 10 stycznia 1920 r., opuścili to terytorjum w czasie między tym dniem a dniem 10 lipca 1924 r. wśród

okoliczności, wskazujących na zamiar wyemigrowania, lub jeśliby

d) w myśl ustawodawstwa niemieckiego nabyli obywatelstwo niemieckie po 10 stycznia 1920 r., gdyby go nie byli już posiadali, lub też jeżeli:

e) pozostali po 10 stycznia 1922 r. w służbie Rzeszy jednego z Państw niemieckich lub niemieckiego samorządu.

§ 3.

1. Będą uważane za osoby, które się zrzekły w dniu 10 stycznia 1922 r. obywatelstwa polskiego, ci obywatele niemieccy, którzy, nabywszy obywatelstwo polskie zgodnie z § 1, a nie podpadając pod przepis § 2-go niniejszego artykułu, nie przenieśli się do Polski przed dniem 10 lipca 1924 r., chyba, że przed dniem 28 lutego 1925 r. upomną się o obywatelstwo polskie u władz polskich, wskazanych w ustępie drugim artykułu 4 Traktatu z dnia 28 czerwca 1919 r., i udowodnią, bądź że:

a) poczynili przed dniem 10 lipca 1924 r. kroki u właściwych władz polskich (nie wyłączając konsulatów) w celu uzyskania uznania obywatelstwa polskiego, — pod warunkiem, że złożyli swoje podania na piśmie, albo że otrzymali pisemną odmowę, względnie pisemną odpowiedź, równającą się odmowie, bądź że

b) w chwili upomnienia się ich o obywatelstwo ojciec ich lub matka mają swe zamieszkanie w obrębie terytorjum, określonego w art. 3 niniejszej Konwencji, bądź też że

c) w chwili upomnienia się o obywatelstwo polskie posiadają oni w obrębie tego terytorjum bądź nieruchomość rolną, bądź też inną nieruchomość, zamieszkałą przez nich lub przez ich rodziców przynajmniej od lat dziesięciu.

2. Rząd polski poda do wiadomości rządu niemieckiego w drodze dyplomatycznej, kto zachowa obywatelstwo polskie na skutek upomnienia się.

§ 4.

Obywatele niemieccy, którzy zgodnie z niniejszym artykułem zachowują obywatelstwo polskie, tracą obywatelstwo niemieckie.

§ 5.

Obywatele niemieccy, którzy odpowiadają równocześnie warunkom, wymaganym przez art. 3 Traktatu z dnia 28 czerwca 1919 r. (art. 91 Traktatu Wersalskiego), oraz warunkom artykułu 4 Traktatu z dnia 28 czerwca 1919 r., nabyli z dniem 10 stycznia 1920 r. obywatelstwo polskie z samego prawa z wykluczeniem obywatelstwa niemieckiego.

Art. 8.

§ 1.

1. Kobieta, która była zamężną w dniu 10 stycznia 1920 r., nabyła obywatelstwo polskie, jeżeli sama odpowiada warunkom, wymaganym do nabycia tego obywatelstwa, chociażby jej małżonek warunkom tym nie odpowiadał. Nabyte w ten sposób obywatelstwo polskie uważa się jednakże za utra-

cone z dniem 31 stycznia 1920 r. na rzecz obywatelstwa małżonka, jeśli małżeństwo w tym dniu jeszcze trwało.

2. Kobieta, która była zamężną w dniu 10 stycznia 1920 r., nie nabyła obywatelstwa polskiego, jeżeli nie odpowiada sama warunkom, wymaganym do nabycia tego obywatelstwa, chociażby jej małżonek warunkom tym odpowiadał. Jednak obywatelstwo polskie, nabyte przez małżonka, uważa się za rozciągnięte na jego żonę z dniem 31 stycznia 1920 r., jeśli małżeństwo w tym dniu jeszcze trwało.

§ 2.

Obywatele niemieccy, którzy w dniu 10 stycznia 1920 roku nie mieli ukończonych lat ośmnastu, dzielą obywatelstwo ojca, jeżeli są dziećmi ślubnemi, a swej matki, jeżeli są dziećmi nieślubnemi. Jeżeli jednak osoby te same odpowiadają warunkom, wymaganym przez artykuł 4 Traktatu z dnia 28 czerwca 1919 r., to, z zastrzeżeniem postanowienia artykułu 7 § 1 ustęp drugi niniejszej Konwencji, nabyły obywatelstwo polskie, chociażby ich ojciec lub matka warunkom wymaganym do nabycia obywatelstwa polskiego nie odpowiadali.

Rozdział II.

Art. 9.

1. Aby ważnie dokonać opcji, należało:

1) mieć ukończonych lat co najmniej ośmnaście;

2) nabyć z samego prawa obywatelstwo polskie z mocy artykułu 3 Traktatu z dnia 28 czerwca

1919 r. (art. 91, ustęp pierwszy Traktatu Wersalskiego);

3) złożyć przed dniem 11 stycznia 1922 roku oświadczenie opcji bądź przed władzami polskiemi, bądź przed władzami niemieckiemi, wskazanemi jako właściwe.

2. Jeżeli osoba zainteresowana, która oświadczyła swą wolę utracenia obywatelstwa polskiego, odpowiada równocześnie warunkom, przewidzianym w art. 3 Traktatu z dnia 28 czerwca 1919 r. (art. 91 Traktatu Wersalskiego), i warunkom, przewidzianym w art. 4 Traktatu z dnia 28 czerwca 1919 r., jest ona optantem, a nie zrzekającym się. Mylne oznaczenie odnośnego oświadczenia nie narusza jego znaczenia prawnego.

Art. 10.

1. Oświadczenia opcji nie mogą być odwoływane.

2. Pod względem możliwości uznania oświadczeń opcji, na wniosek osób, które oświadczenia składały, za nieważne z powodu choroby umysłowej, pijaństwa, groźby, przymusu, błędu istotnego lub innych wadliwości woli, należy oświadczenia takie oceniać pod tym samym kątem i traktować w ten sam sposób, jak i inne oświadczenia woli z dziedziny prawa publicznego wewnętrznego. Rozpoznawanie wniosków o unieważnienie należy do właściwości władz administracyjnych i sądowych tego państwa, którego władze oświadczenie przyjęły.

3. Unieważnienie oświadczenia, złożonego przed władzami jednej ze Stron, nie przesądza w niczem

ważności oświadczenia tej samej osoby, złożonego przed władzami drugiej Strony.

Art. 11.

§ 1.

1. Układające się strony zobowiązują się nawzajem sobie zakomunikować w drodze dyplomatycznej przed dniem 1 grudnia 1924 r. spisy osób, które pozostały na terytorjum Polski, a które złożyły oświadczenie opcji, uważane przez władze właściwe za ważne w myśl niniejszej Konwencji. Spisy te wymieniają również osoby, na które skutki opcji się rozciągają. Nie będą tam natomiast wymienione osoby, których oświadczenie zostałoby unieważnione przed zakomunikowaniem spisów, zgodnie z postanowieniem artykułu 10 niniejszej Konwencji.

2. W celu stwierdzenia tożsamości osoby optanta spisy będą zawierały imiona, nazwiska, zawód i miejsce zamieszkania.

3. W razie potrzeby wojewodowie polscy i konsulowie niemieccy będą udzielali sobie wzajemnie pomocy w wymianie koniecznych objaśnień, mianowicie odnośnie do oświadczeń opcji.

§ 2.

1. Jeżeli w następstwie zakomunikowania spisów jedna z układających się Stron podniesie wypadki, które według jej zapatrywania stanowią naruszenie postanowień Traktatów, będzie mogła prze-

słać uwagi swe drugiej Stronie w drodze dyplomatycznej.

2. Obie Strony zobowiązują się do jak najrychlejszego zbadania takich uwag i, jeżeli będą uzasadnione, do uwzględnienia ich, a ewentualnie do przywrócenia danej osobie przysługującego jej stanu prawnego.

3. Zakomunikowanie uwag przez jedną z układających się Stron nie ma skutku zawieszającego.

Art. 12.

§ 1.

1. Osoby, zamieszczone w jednym ze spisów, przewidzianych w art. 11 niniejszej Konwencji, obowiązane są przenieść swe zamieszkanie z Polski do Niemiec, chyba że ich oświadczenie opcji zostanie unieważnione z powodu wadliwości woli zgodnie z art. 10, lub został im przywrócony przysługujący im stan prawny zgodnie z art. 11 § 2 ustęp drugi niniejszej Konwencji; to przeniesienie się:

1) osób, które nie posiadają nieruchomości na terytorjum polskiem, nastąpi najpóźniej do 1 sierpnia 1925 r.;

2) osób, których nieruchomości znajdują się w obrębie rejonu miejsc warownych, według stanu z dnia 10 lipca 1924 r., lub w pasie granicznym szerokości 10 km., — najpóźniej do 1 listopada 1925 r.;

3) osób, które mają nieruchomości na terytorjum polskiem poza obrębem rejonu miejsc warownych

lub dziesięcio-kilometrowego pasa granicznego, — najpóźniej do 1 lipca 1926 r.

2. Terminy, przyznane w niniejszym artykule, nie naruszają prawa rządu polskiego do wydalania optantów, którzyby się zachowywali jako cudzoziemcy niepożądani.

§ 2.

1. W celu uwiadomienia poszczególnych optantów o ich obowiązku opuszczenia terytorjum polskiego w terminach wyżej określonych, władze polskie wystosują, pomiędzy dniem 1 stycznia a 28 lutego 1925 r., odpowiednie przypomnienia do osób, które złożyły oświadczenie opcji; w przypomnieniach tych będą również wymienione osoby, na które rozciągają się skutki opcji. Fakt, że nad uwagami, przewidzianemi w art. 11 niniejszej Konwencji, toczy się wymiana zdań, nie przeszkadza wystosowaniu przypomnienia w powyżej wymienionym terminie.

2. Przypomnienia, doręczone przez władze polskie po dniu 28 lutego 1925 r. optantom, nie wymienionym w spisach, zostaną podane w drodze dyplomatycznej do wiadomości Rządu niemieckiego. To podanie do wiadomości będzie traktowane w ten sam sposób, jak zakomunikowanie spisów.

3. Optantom, którzy do dnia 1 marca 1925 r. nie otrzymają przypomnienia od władz polskich, będzie od chwili opóźnionego przypomnienia przysługiwał termin do wyjazdu, równający się termi-

nowi, któryby mieli, gdyby przypomnienie zostało im zakomunikowane w dniu 28 lutego 1925 r.

§ 3.

1. Osoby, które przed dniem 10 lipca 1924 r. podały do właściwych władz polskich przewidziany w art. 10 niniejszej Konwencji wniosek o unieważnienie swego oświadczenia opcji, będą podlegały obowiązkowi przeniesienia swego zamieszkania dopiero od chwili, gdy wniosek ich zostanie ostateczną decyzją odmownie załatwiony.

2. Jeżeli wniosek taki podano po dniu 10 lipca 1924 r., właściwe władze polskie, administracyjne lub sądowe, same rozstrzygną zgodnie z obowiązującem prawem polskiem, czy wnioskowi przyznać skutek zawieszający. Postanowienie to stosuje się również do osób, które podały taki wniosek przed dniem 10 lipca 1924 r., a sprawy nie prowadziły aż do ostatniej instancji, — o ile osoby te wznowią swój wniosek przed dniem 1 marca 1925 r.

3. W wypadkach odmownego załatwienia wniosku o unieważnienie, który miał skutek zawieszający w myśl ustępu 1 niniejszego paragrafu, albo któremu taki skutek był przyznany w myśl ustępu drugiego tego paragrafu, termin do wyjazdu zacznie biec z dniem odmownego załatwienia wniosku o unieważnienie; będzie on wynosił połowę terminu, jakiby danej osobie przysługiwał, gdyby zaczął biec z dniem 1 marca 1925 r., chyba że termin przewidziany w paragrafie pierwszym niniejszego artykułu byłby dla tej osoby korzystniejszy.

§ 4.

Układające się Strony zgadzają się, iż optanci, którzyby się nie zastosowali do obowiązku opuszczenia Polski w terminach, przewidzianych w artykule niniejszym, będą mogli być odstawieni do granicy i oddani władzom niemieckim. Wstęp na terytorjum polskie może być tym osobom na zawsze wzbroniony.

§ 5.

Po dniu 31 grudnia 1926 r. żadnych przypomnień już się uskuteczniać nie będzie. Osoby, które do tego czasu nie otrzymają przypomnienia, tracą szczególne uprawnienia i obowiązki optantów. Przepisy niniejszego paragrafu nie mają zastosowania do osób, o których mowa w § 3 artykułu niniejszego, a którym ostateczne rozstrzygnięcie nie zostałoby do tego terminu doręczone.

Art. 13.

Oba Rządy dadzą właściwym władzom stosowne polecenia, by o ile możności ułatwiały optantom zarówno podróże konieczne do przygotowania nowego bytu w Niemczech, jak i samą emigrację.

Art. 14.

§ 1.

1. Optanci mogą przy wyprowadzeniu się zabrać ze sobą do Niemiec bez cła swój mątek ruchomy wszelkiego rodzaju i nie podlegają z tego powodu

żadnym cłom wywozowym ani opłatom, o ile takie istnieją.

2. Żaden zakaz wywozu, ani żadne zarządzenie ustawowe lub administracyjne nie może w czemkolwiek ograniczyć optantów, przenoszących swoje zamieszkanie do Niemiec, w prawie do wywiezienia, w związku z przeniesieniem zamieszkania, majątku ruchomego, czy to przez zabranie go ze sobą, czy też przez wysłanie go w sposób, jaki uznają za najodpowiedniejszy.

3. Nie będzie się pobierało żadnej opłaty za czynności władz, wykonane z powodu przeniesienia zamieszkania, a wymagane przez ustawy, rozporządzenia lub inne przepisy urzędowe.

§ 2.

Władze mogą żądać, by optant udowodnił swe prawo własności co do przedmiotów, które zamierza zabrać, przez złożenie zaręczenia zastępującego przysięgę. Innych środków dowodowych można żądać, gdy rodzaj lub ilość przedmiotów, które mają być wywiezione, dają dostateczny powód do podejrzenia, że przedmioty te nie należą do osoby, która dokonała opcji.

§ 3.

1. Optanci, opuszczający obszar polski, by przenieść swe zamieszkanie do Niemiec, będą zwolnieni od wszelkich bieżących opłat i podatków od dochodu lub od majątku oraz od dodatków do tych opłat i podatków, pobieranych przez Państwo Polskie lub jego ciała samorządowe za okres, rozpo-

czynający się z upływem końca miesiąca, w ciągu którego następuje emigracja.

2. Osoby te będą wolne od składania wszelkich kaucyj na zabezpieczenie zapłaty przyszłych opłat, podatków lub dodatków do tych opłat, lub podatków. Należności uważa się za przyszłe, jeśli warunki, wymagane ustawowo do powstania prawa do tych należności, spełniają się dopiero po ukończeniu miesiąca, w ciągu którego emigracja ma miejsce.

3. Co się tyczy jednorazowego podatku majątkowego, przepisanego ustawą polską z 11 sierpnia 1923 r., to optanci winni uiścić przepisowe raty lub części tych rat, które w dniu emigracji są ściągalne. Od daty podpisania Konwencji wolni będą od opłat zaliczkowych, jak również od składania kaucyj, zabezpieczających zapłatę podatku. Wpłaty zaliczkowe, dokonane zgodnie z obowiązującemi ustawami i zarządzeniami, nie będą optantom zwrócone; w każdym razie wpłaty te, zwaloryzowane według ogólnych przepisów prawa polskiego, będą odciągane od przepisowych rat, które optant jest jeszcze obowiązany uiścić.

4. Postanowienia ustępów 1—3 niniejszego paragrafu nie mają zastosowania, o ile należności są niezależne od obywatelstwa, miejsca zamieszkania lub pobytu płatnika.

Art. 15.

Prawo optantów do zachowania majątku nieruchomego w Polsce nie może być w żaden sposób

uszczuplone w drodze ustaw, rozporządzeń lub innych przepisów, któreby nie mogły być również stosowane do obywateli polskich, chyba że ten majątek znajduje się w obrębie rejonu miejsc warownych lub dziesięciokilometrowego pasa granicznego, w którym to wypadku majątek ten będzie traktowany jak majątek cudzoziemca.

Art. 16.

Z zastrzeżeniem ogólnych przepisów dotyczących cudzoziemów, optanci, którzy przeniosą swe zamieszkania przed upływem terminów, zakreślonych w art. 12 niniejszej Konwencj, nie będą mogli aż do dnia 31 grudnia 1930 r. bez specjalnego zezwolenia władz polskich przebywać w Polsce dłużej, niż przez 21 dni w roku. Począwszy od dnia 1 stycznia 1931 r., będą oni podlegali tylko ogólnym przepisom.

Art. 17 [1]).

Osoby, które mając prawo opcji, opuściły terytorjum polskie wśród okoliczności, wskazujących

---

[1]) Wyrok Najw. Tryb. Adm. z dnia 19 listopada 1926 r.: „Art. 17 Konwencji uzależnia opcję milczącą nie od przeniesienia się danej osoby z Polski do Niemiec, lecz od opuszczenia terytorjum polskiego wśród okoliczności, wskazujących na zamiar wyemigrowania z Polski", Gazeta Administracji i Policji Państwowej 1926 Nr. 50.

Wyrok Najw. Tryb. Adm. z dnia 15 października 1926 r.: „Zarzut, że osoba, która dokonała opcji milczącej, była w czasie dokonania tejże opcji umysłowo chora, jest istotny", O. S. P. T. VI Nr. 48.

na zamiar wyemigrowania, będą uważane, jak gdyby dokonały opcji (opcja milcząca):

a) jeżeli opuściły Polskę przed dniem 11 stycznia 1922 r., lub

b) jeżeli opuściły Polskę w czasie pomiędzy 11 stycznia 1922 r. a 10 lipca 1924 r., wyjąwszy wypadki, gdy osoby te wniosły u właściwych władz polskich o przedłużenie swych polskich paszportów, a wnioski te załatwiono odmownie; w każdym razie zachodzi opcja milcząca, jeżeli osoby te odzyskały obywatelstwo niemieckie.

Art. 18.

Szczególne uprawnienia i obowiązki optantów dotyczą tylko osób, które same dokonały opcji lub na które rozciągają się skutki opcji.

Art. 19.

1. Obywatele niemieccy, którzy nie odpowiadają warunkom, wymaganym przez art. 3 Traktatu z dnia 28 czerwca 1919 r. (art. 91 Traktatu Wersalskiego), a czynią zadość jedynie warunkom artykułu 4 Traktatu z dnia 28 czerwca 1919 r., i którzy zrzekli się obywatelstwa polskiego, lub których w myśl niniejszej Konwencji uważa się za zrzekających się tego obywatelstwa, nie mają szczególnych uprawnień ani obowiązków optantów.

2. Sam fakt zrzeczenia się nie daje bynajmniej podstawy do uważania osoby zrzekającej się za niepożądanego cudzoziemca.

Art. 20.

Artykuł 5 Traktatu z dnia 28 czerwca 1919 r. niema zastosowania do opcji, przewidzianych w art. 3 tego Traktatu (art. 91 ustęp 3 Traktatu Wersalskiego); stosuje się on do opcji, przewidzianych w art. 91 ustępy 4 i 9 Traktatu Wersalskiego.

Konwencja niniejsza, wraz z protokółem końcowym z tej samej daty będzie możliwie jak najrychlej ratyfikowana. Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych nastąpi w Warszawie [1]).

Protokół końcowy.

W chwili podpisania Konwencji Układające się Strony zgodziły się na następujące postanowienia:

I.

Do artykułu 4:

1. Zamieszkanie może istnieć, jeżeli ktoś mieszka regularnie na swym majątku z całą swą rodziną podczas kilku miesięcy w ciągu roku.

2. Przejściowa nieobecność, spowodowana wypadkami politycznymi lub działaniami wojskowemi po dniu 9 listopada 1918 r., nie stanowi porzucenia zamieszkania, jeżeli dana osoba powróciła na terytorjum przed dniem 10 lipca 1921 r.

3. Dawni niemieccy urzędnicy bezpośredni (unmittelbare Staatsbeamte), nie wyłączając oficerów w służbie czynnej, osiedleni w dniu 10 stycznia

[1]) Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych dokonana została dnia 31 stycznia 1925 r. (Oświadczenie rządowe z dnia 9 lutego 1925 r. Dz. Ust. 1925 Nr. 21 poz. 149).

1920 r. w obrębie terytorjum, odstąpionego przez Niemcy, nie będą uważani za obywateli polskich, o ile przed dniem 1 kwietnia 1922 r.[1]) nie otrzymali zwolnienia ze służby lub o nie nie prosili.

Co się tyczy obywateli niemieckich, którzy byli w swoim czasie przed dniem 10 stycznia 1920 roku niemieckimi urzędnikami bezpośrednimi lub oficerami w czynnej służbie, jako też do urzędników pośrednich (mittelbare Staatsbeamte), nauczycieli i duchownych, to mają do nich zastosowanie postanowienia ogólne, dotyczące pojęcia zamieszkania.

II.

Do artykułu 10:

Powołanie do służby wojskowej lub też zapowiedź przyszłego powołania na wypadek, gdyby oświadczenie opcji nie zostało dokonane, nie mogą same przez się służyć za podstawę do unieważnienia oświadczenia opcji.

Słowa „same przez się“ oznaczają, że nie jest wykluczone zastosowanie ogólnych przepisów, dotyczących możliwości unieważnienia opcji z powodu wadliwości woli.

III.

Do artykułu 11:

Układające się Strony uważają za rzecz pożądaną, by spisy były komunikowane częściami w miarę, jak będą gotowe.

---

[1]) Powinno być: „o ile przed dniem 1 kwietnia 1920 r.“. Zob. sprostowanie: Dz. Ust. 1925 Nr. 38, str. 524, punkt *b*.

IV.

Do artykułu 12 § 2:

Gdyby usiłowanie osobistego doręczenia przypomnienia okazało się bezskuteczne, przypomnienie nastąpi w drodze publicznego doręczenia (öffentliche Zustellung).

V.

Do artykułu 12 § 3:

Decyzja jest ostateczna, gdy nie podlega dalszemu środkowi prawnemu, administracyjnemu lub sądowemu, czy to wskutek upływu terminu do wniesienia środka prawnego, czy to z powodu nieistnienia wyższej instancji.

VI.

Oba Rządy podadzą sobie wzajemnie do wiadomości spisy osób, które miały prawo opcji, a którym udzielono naturalizacji przed dniem 10 lipca 1924 roku.

VII.

1. Układające się Strony zgodne są, że postanowienia Konwencji niniejszej, dotyczące opcji (artykuły 9—18 i odnośne postanowienia Protokółu końcowego) będą stosowane mutatis mutandis do Polaków, obywateli niemieckich, którzy dokonali opcji na rzecz Polski w myśl artykułu 91 ustęp 4 Traktatu Wersalskiego.

2. Układające się Strony obowiązują się do wydania na życzenie zainteresowanych osób zarządzenia, by optanci, którzy chcą przenieść swoje

zamieszkanie do innego państwa, niż to, na rzecz którego dokonali opcji, korzystali z ułatwień i uprawnień, przewidzianych w niniejszej Konwencji dla przeniesienia zamieszkania.

3. W razie wprowadzenia przez Niemcy jednorazowego podatku majątkowego (einmalige Vermögensabgabe) zobowiązuje się Rząd niemiecki traktować osoby, które optowały na rzecz obywatelstwa polskiego, analogicznie do sposobu, przewidzianego w art. 14 § 3 ust. 3 Konwencji.

Zasady, ustalone w art. 14 § 3 ust. 3, będą obowiązywały również w wypadku, gdyby Polska wprowadziła inny podatek jednorazowy od majątku.

VIII.

Wobec wątpliwości, jakie wywołała interpretacja przepisów Traktatów, odnoszących się do pojęcia zamieszkania, stosowanie przez władze polskie tych przepisów będzie uważane za dokonywane w dobrej wierze nawet, jeżeli to stosowanie oparte było na wykładni odmiennej od wykładni stypulowanej w niniejszej Konwencji.

Powyższe stwierdzenie nie dotyczy w niczem sprawy zwłoki, zadeklarowanej w Genewie.

IX.

Podczas rokowań wyłoniło się zagadnienie wzajemnego związku artykułów 91 i 93 Traktatu Wersalskiego i artykułów 3, 4 i 12 Traktatu z dnia 28 czerwca 1919 r. Ponieważ zagadnienie to nie wchodziło w zakres kompetencji arbitra, sprawa

pozostaje otwartą. Strony Układające się wyrażają życzenie, by została ona w czasie właściwym rozstrzygniętą.

X.

Postanowienia niniejszej Konwencji w niczem nie uchybiają postanowieniom Konwencji niemiecko-polskiej, dotyczącej Górnego Śląska, podpisanej w Genewie dnia 15 maja 1922 r.

Umowa między Rzecząpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką o wzajemnej komunikacji kolejowej, podpisana w Berlinie dnia 27 marca 1926 r. (Dz. Ust. 1927 Nr. 48 poz. 433).

Art. 10 (1): Pracownicy zajęci na obszarze sąsiedniego Państwa i posiadający przynależność państwową Państwa wysyłającego, zatrzymują swoją przynależność państwową. To samo stosuje się do członków rodziny i służby domowej, żyjących z nimi we wspólnem gospodarstwie domowem na obszarze sąsiedniego Państwa. W takim wypadku przez zamieszkanie, pobyt lub przez urodzenie nie nabywa się przynależności państwowej sąsiedniego Państwa.

Traktat pokoju między Mocarstwami Sprzymierzonemi i Stowarzyszonemi i Austrją podpisany w Saint-Germain-en-Laye 10 września 1919 r. (Dz. Ust. 1925 Nr. 17 poz. 114).

Art. 70. Każdy kto ma indygenat (pertinenza) na terytorjum, stanowiącem poprzednio część terytorjów dawnej monarchji austro-węgierskiej, nabędzie z samego prawa, przytem z wyłączeniem obywatelstwa

austrjackiego, obywatelstwo Państwa, które wykonywa zwierzchnictwo nad tem terytorjum.

Art. 78. Osoby w wieku powyżej 18 lat, które utracają swe obywatelstwo austrjackie i nabywają z samego prawa nowe obywatelstwo z mocy artykułu 70, będą mogły w ciągu roku od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu obrać sobie obywatelstwo tego Państwa, w którem miały indygenat przed nabyciem indygenatu na ustąpionem terytorjum.

Wybór męża skutkuje także za żonę, wybór rodziców skutkuje za dzieci poniżej lat 18.

Osoby, które skorzystają z przewidzianego wyżej prawa wyboru, będą mogły w przeciągu następnych 12 miesięcy przenieść swe stałe zamieszkanie do Państwa, na którego rzecz dokonały wyboru.

Będą miały prawo zachować majątek nieruchomy, posiadany na terytorjum drugiego Państwa, w którem miały miejsce stałego zamieszkania przed dokonaniem wyboru.

Będą mogły wywieźć swój majątek ruchomy wszelkiego rodzaju. Z tego powodu nie będą im wyznaczone żadne pobory ani opłaty, czy to przy wyjeździe, czy to przy przyjeździe.

Art. 80. Osoby posiadające indygenat na terytorjum, stanowiącem część dawnej monarchji austro-węgierskiej, które jednak różnią się od większości ludności rasą i językiem, będą mogły w ciągu sześciu miesięcy od uprawomocnienia się niniejszego Traktatu, dokonać wyboru na rzecz Austrji, Włoch, Polski, Rumunji, Państwa serbsko-kroacko-słoweńskiego lub Państwa czesko-słowackiego, stosownie

do tego, czy większość ludności składa się tam z osób, mówiących tym językiem, oraz jest tej samej rasy, co te osoby. Postanowienia artykułu 78 o wykonywaniu prawa wyboru będą miały zastosowanie do wykonywania praw przyznanych przez niniejszy artykuł.

Art. 81. Wysokie układające się strony zobowiązują się nie stawiać żadnej przeszkody w wykonywaniu prawa wyboru, przewidzianego przez niniejszy Traktat, albo przez Traktaty zawarte między Mocarstwami sprzymierzonemi i stowarzyszonemi a Niemcami, Węgrami lub Rosją, lub między samemi powyższemi Mocarstwami sprzymierzonemi i stowarzyszonemi, a które to Traktaty pozwalają interesowanym na przyjęcie wszelkiego innego dostępnego dla nich obywatelstwa.

Art. 82. We wszystkiem, co dotyczy zastosowania postanowień niniejszego Działu, mężatki iść będą za stanem męża, zaś dzieci do lat 18 za stanem swych rodziców.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 lutego 1925 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych w sprawie nabycia i utraty obywatelstwa polskiego na skutek opcji w myśl Traktatu Pokoju między Mocarstwami Sprzymierzonemi i Stowarzyszonemi i Austrją podpisanego w St. Germain-en-Laye 10 września 1919 r. (Dz. U. R. P. Nr 17 poz. 114). (Dz. Ust. 1925 Nr. 17 poz. 118).

Na zasadzie art. 2 p. 3 i art. 15 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7 poz. 44) zarządza się co następuje:

§ 1. Byli obywatele b. Cesarstwa Austrjackiego, którzy na podstawie prawa swojszczyzny uzyskali obywatelstwo jednego z państw, jakie powstały na terytorjum dawnego Cesarstwa Austrjackiego z wyłączeniem obywatelstwa polskiego mogą w ciągu roku po wejściu w życie Traktatu t. j. do dnia 22 sierpnia 1925 r. optować na rzecz obywatelstwa polskiego, jeśli przed nabyciem prawa swojszczyzny na terytorjum jednego z pomienionych Państw posiadali to prawo w jednej z gmin, leżącej na obszarze, wchodzącym obecnie w skład Państwa Polskiego (Art. 78 Traktatu).

§ 2. Osoby narodowości polskiej, posiadające prawo swojszczyzny na obszarze stanowiącym część dawnego Cesarstwa Austrjackiego, z wyłączeniem terytorjum należącego obecnie do Państwa Polskiego mogą w ciągu sześciu miesięcy po wejściu w życie Traktatu, t. j. do dnia 22 lutego 1925 roku dokonać wyboru na rzecz obywatelstwa polskiego (Art. 80 Traktatu).

§ 3. Prawo wyboru (opcji) służy wszystkim osobom bez różnicy płci, które ukończyły z dniem 22 sierpnia 1924 r. 18 lat życia.

Opcja męża rozciąga się na żonę, opcja rodziców względnie opiekunów na dzieci do 18 roku życia.

§ 4. Do przyjmowania opcji powołane są:

a) w Polsce: właściwe władze administracyjne I instancji;

b) zagranicą: polskie przedstawicielstwa dyplomatyczne i konsulaty.

O kompetencji miejscowej rozstrzyga miejsce stałego pobytu.

§ 5. Kto pragnie skorzystać z prawa opcji winien złożyć władzy wskazanej w § 4 odpowiednie oświadczenie ustnie (protokólarnie) lub na piśmie, do którego dołączyć należy metrykę urodzenia względnie chrztu osoby optującej, dowód dotychczasowej, a w przypadku opcji na podstawie prawa swojszczyzny (§ 1) — także i poprzedniej swojszczyzny.

Jeśli opcja rozciąga się na inne osoby, należy przedstawić także metryki urodzenia względnie chrztu tych osób, a dla żony metrykę ślubu.

Osoby, optujące na podstawie przynależności do narodowości polskiej (§ 2), winny wykazać, że są narodowości polskiej.

§ 6. Władza odbierająca oświadczenie winna potwierdzić odbiór tegoż na piśmie, ustalić tożsamość osoby optującej, sprawdzić podane dane i załączniki, ewentualnie zażądać uzupełnienia tychże i skierować sprawę wraz z własną opinją do władzy wymienionej w następnym paragrafie.

§ 7. Orzeczenie co do prawności opcji należy w każdym przypadku do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które w razie przyjęcia opcji wydaje osobie optującej odpowiednie poświadczenie, w razie zaś przeciwnym — decyzję odmowną.

§ 8. Opcja prawnie dokonana powoduje z dniem jej dokonania utratę obywatelstwa dotychczasowego i nabycie obywatelstwa polskiego.

§ 9. Tracą obywatelstwo polskie osoby, które nabyły to obywatelstwo na podstawie prawa swoj-

szczyzny na obszarze Państwa Polskiego, stanowiące poprzednio część składową b. Cesarstwa Austrjackiego, jeśli w myśl art. 78 i 80 Traktatu dokonały prawa opcji na rzecz obywatelstwa jednego z Państw, powstałych na terytorjum b. Cesarstwa Austrjackiego.

§ 10. Przepisy niniejszego rozporządzenia nie naruszają w niczem rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 1922 r. (Dz. U. R. P. z 1923 r. Nr. 10 poz. 58), którem unormowano sprawę nabycia i utraty obywatelstwa polskiego przez byłych obywateli b. Cesarstwa Austrjackiego, mających prawo swojszczyzny lub stałe miejsce zamieszkania na obszarze Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy.

§ 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Umowa pomiędzy Rzecząpospolitą Polską a Republiką Czechosłowacką w sprawach prawnych i finansowych, podpisana w Warszawie dnia 23 kwietnia 1925 r. (Dz. Ust. 1926 Nr. 41 poz. 256).

Część I.

Obywatelstwo.

Artykuł 1.

Sprawy obywatelstwa na obszarze Śląska Cieszyńskiego, Orawy i Spisza uregulowane zostały uchwałą Delegacji czeskosłowacko-polskiej dla Śląska Cieszyńskiego, Orawy i Spisza w Opawie z dnia 16 czerwca 1922 r. na zasadzie decyzji Konferencji

Ambasadorów z dnia 28 lipca 1920 r. w sposób następujący:

1. Nabycie obywatelstwa ipso jure.

Obywatelstwo państwowe ipso jure nabywają osoby, które na b. obszarze plebiscytowym, obecnie wchodzącym w skład Polski lub Czechosłowacji, posiadają prawo swojszczyzny od dnia 1 stycznia 1914 r. lub mają tam zamieszkanie od dnia 1 stycznia 1908 r. Prawo obywatelstwa państwowego przysługuje osobom takim w tem Państwie, w którem leży obecnie ich gmina swojszczyzny, względnie domicylu.

Osoby wspomniane, opierające prawo obywatelstwa na domicylu, nie potrzebują starać się o nadanie swojszczyzny.

Osoby, mające prawo swojszczyzny w gminach, których obszar jest przedzielony granicą obu Państw, stają się obywatelami tego Państwa, któremu przypadła część gminy, w której zamieszkiwały w dniu 28 lipca 1920 r. Jeżeliby zaś osoby takie w gminie rozdzielonej we wspomnianym dniu nie mieszkały, nabędą obywatelstwo tego Państwa, któremu przypadła część odnośnej gminy, w której osoby te mieszkały ostatnio przed wyprowadzeniem się z danej gminy.

Dla wykazania swojszczyzny lub domicylu będą oprócz wyciągu z ksiąg meldunkowych lub przynależności gminnej dopuszczone także inne dowody, np. ze świadków.

W razie zbiegu swojszczyzny i domicylu jako tytułów nabycia obywatelstwa ipso jure, należy

w pierwszym rzędzie uwzględnić swojszczyznę jako tytuł nabycia obywatelstwa.

2. Nabycie obywatelstwa za zgodą Rządu.

Osoby, które na terytorjum b. Śląska Cieszyńskiego, Spisza lub Orawy uzyskały po 1 stycznia 1914 r. prawo swojszczyzny lub po 1 stycznia 1908 r. obrały tam miejsce stałego zamieszkania, nabędą odpowiednio obywatelstwo polskie lub czeskosłowackie pod warunkiem uprzedniej zgody ze strony Rządu Polskiego lub Czeskosłowackiego.

O nadanie obywatelstwa polskiego, względnie czeskosłowackiego mogą się również starać osoby, które, mogąc w zasadzie nabyć ipso jure obywatelstwo danego Państwa z tytułu domicylu w czasie przed 1 stycznia 1908 r., tylko dlatego go nie nabyły, ponieważ w myśl zasady, wyrażonej w punkcie 1, ustęp 5, nabyły obywatelstwo w drugiem Państwie z mocy pierwszeństwa swojszczyzny jako tytułu nabycia.

O ile osoby takie nie zgłosiły dotąd prośby o nadanie obywatelstwa, mogą ją jeszcze zgłosić w ciągu trzech miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej uchwały.

W razie niedołączenia do takiej prośby przyrzeczenia nadania swojszczyzny, o ile to przyrzeczenie jest potrzebne, winny władze, zarządzając uzupełnienie tych podań, zaznaczyć w tym celu wystarczający termin, który w wypadkach zasługujących na uwzględnienie może być nawet jeszcze przedłużony. Podania w tym terminie po uzupeł-

nieniu ponownie wniesione będą tak traktowane, jakby były wniesione w należytym czasie.

Władze polityczne pierwszej instancji winny pouczenie dla miejscowej ludności o możności wnoszenia takich podań ogłosić w sposób odpowiedni.

Podania o obywatelstwie tak na zasadzie swojszczyzny jak i domicylu, nabytego przed 28 października 1918 r., będą załatwione pomyślnie z wyjątkiem:

a) o ile dotyczą osób, które dopuściły się zbrodni lub czynu karygodnego z chęci zysku,

b) o ile nadanie im obywatelstwa pociągnęłoby za sobą bezpośrednie ciężary dla Skarbu Państwa lub funduszów publicznych, pod czem nie należy jednak rozumieć świadczeń, np. zasiłków z kas chorych, brackich i t. p.,

c) o ile dotyczą osób, opierających prośbę na domicylu, które nie mieszkały w jednej gminie bez przerwy od 28 października 1918 r. do 28 lipca 1920 r. lub wreszcie

d) o ile nadanie obywatelstwa przedstawiało się jako niedopuszczalne z innych ważnych powodów państwowych, przyczem jednak okoliczności natury narodowo-politycznej nie mogą nigdy stanowić przyczyny odmówienia obywatelstwa, chyba, że mają charakter przeciwpaństwowy. Czyny z okresu od chwili przewrotu aż do ukończenia akcji plebiscywej nie wchodzą tu w rachubę.

W razie odmowy będzie jednocześnie drogą służbową przedłożone Ministerstwu Spraw Wewnętrznych sprawozdanie o przyczynach odmowy. Na ży-

czenie Poselstwa drugiego Państwa, właściwe Ministerstwo Spraw Zagranicznych zakomunikuje mu przyczyny ostatecznej odmowy.

W razie odmowy obywatelstwa ze strony jednego Rządu osoba ubiegająca się o obywatelstwo będzie miała prawo w ciągu trzech miesięcy od daty otrzymania odmowy na piśmie zwrócić się z takąż prośbą do drugiego Rządu. W razie zaś ponownej odmowy przysługiwać będzie jej takie obywatelstwo, jakie na ten wypadek przewidują postanowienia traktatów pokojowych.

Osoba, ubiegająca się o obywatelstwo na zasadzie swojszczyzny, nie będzie aż do załatwienia jej podania w drugiem Państwie traktowana za cudzoziemca i nie potrzebuje się starać o ponowne przyrzeczenie swojszczyzny, chyba, że nabywa swojszczyznę po 28 października 1918 r.

Wniesione już podania o nadanie obywatelstwa mają być załatwione w ciągu miesiąca od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

3. Opcja.

Załatwienie oświadczeń opcyjnych winno nastąpić w ciągu jednego miesiąca od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

W razie formalnych braków oświadczeń opcyjnych winny władze, zarządzając uzupełnienie tych oświadczeń, wyznaczyć w tym celu wystarczający termin, a oświadczenie w tym terminie po uzupełnieniu ponownie wniesione tak traktować, jakby były wniesione w należytym czasie.

Oświadczenia opcyjne, złożone w Konsulacie, wolne są od opłaty. W imieniu żony dokonuje opcji mąż, w imieniu dzieci do lat 18 — rodzice, względnie opiekunowie.

Artykuł 2.

Obie Strony zgodnie oświadczają, że treść postanowień artykułu 1 o obywatelstwie została ogłoszona w Republice Czeskosłowackiej przez zarządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 8 listopada 1922 r. L. 83461, a w Rzeczypospolitej Polskiej przez rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 1922 r. (Dz. U. R. P. z 1923 Nr. 10 poz. 58).

Traktat pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą podpisany w Rydze dnia 18 marca 1921. (Dz. Ust. 1921 Nr. 49 poz. 300).

Art. VI. 1. Wszystkie osoby, które ukończyły lat 18 i w chwili ratyfikacji Traktatu niniejszego znajdują się na obszarze Polski, a w dniu 1 sierpnia 1914 roku posiadały obywatelstwo byłego Imperjum Rosyjskiego i są zapisane, lub mają prawo być zapisanemi do ksiąg ludności stałej byłego Królestwa Polskiego, lub były zapisane do gminy miejskiej lub wiejskiej, albo do jednej z organizacyj stanowych na ziemiach byłego Imperjum Rosyjskiego, jakie wchodzą w skład Polski, mają prawo zgłosić życzenie w przedmiocie opcji obywatelstwa Rosyjskiego lub Ukraińskiego. Od byłych obywateli byłego Imperjum Rosyjskiego innych kategoryj, znaj-

dujących się w chwili ratyfikacji Traktatu niniejszego na terytorjum Polski, takie zgłoszenie nie jest wymagane.

2. Byli obywatele byłego Imperjum Rosyjskiego, którzy ukończyli lat 18, znajdują się w chwili ratyfikacji Traktatu niniejszego na obszarze Rosji lub Ukrainy i są zapisani lub mają prawo być zapisanymi do ksiąg ludności stałej byłego Królestwa Polskiego, lub byli zapisani do gminy miejskiej lub wiejskiej, albo do jednej z organizacyj stanowych na ziemiach byłego Imperjum Rosyjskiego, jakie wchodzą w skład Polski, będą uważani za obywateli polskich, jeśli w przewidzianym w artykule niniejszym trybie opcji wyrażą odpowiednie życzenie.

Również uważane będą za obywateli polskich osoby, które ukończyły lat 18 i znajdują się na obszarze Rosji lub Ukrainy, jeśli w przewidzianym w artykule niniejszym trybie opcji wyrażą odpowiednie życzenie i udowodnią, że pochodzą od uczestników walk o niepodległość Polski w okresie od 1830 do 1865 r., lub że są potomkami osób, które — nie dalej niż w trzeciem pokoleniu — stale zamieszkiwały na terytorjum Rzeczypospolitej Polskiej, oraz udowodnią, że one same swą działalnością, używaniem języka polskiego jako mowy potocznej i wychowaniem swego potomstwa zaznaczyły w sposób oczywisty przywiązanie swe do narodowości polskiej.

3. Przepisy o opcji stosują się również do osób, odpowiadających wymaganiom punktów 1 i 2

artykułu niniejszego, o ile osoby te znajdują się poza granicami Polski, względnie Rosji i Ukrainy, i nie są obywatelami państwa, w którem przebywają.

4. Wybór męża rozciąga się na żonę i dzieci do lat 18, o ile pomiędzy małżonkami nie nastąpi w tym przedmiocie porozumienie odmienne. Jeśli małżonkowie nie mogą się porozumieć, żona ma prawo samodzielnego wyboru obywatelstwa; w tym wypadku wybór żony rozciąga się na dzieci przez nią wychowywane.

W razie śmierci obojga rodziców wybór odkłada się do dojścia dziecka do lat 18 i od tej daty liczą się wszystkie terminy, ustalone w artykule niniejszym. Za innych niezdolnych do działań prawnych wyboru dokona zastępca prawny.

5. Oświadczenia o wyborze obywatelstwa winny być składane przed konsulem lub innym przedstawicielem urzędowym tego państwa, za którem dana osoba się oświadcza, w terminie rocznym od chwili ratyfikacji Traktatu niniejszego; dla osób zamieszkałych na Kaukazie i w Rosji Azjatyckiej termin ten przedłuża się do 15 miesięcy. Oświadczenia te będą w tych samych terminach składane właściwym urzędom tego państwa, w którem osoba ta się znajduje.

Obie układające się strony zobowiązują się w ciągu jednego miesiąca od dnia podpisania Traktatu niniejszego wydać i ogłosić oraz podać sobie wzajemnie do wiadomości przepisy, określające władze, powołane do przyjmowania oświadczeń o wy-

borze obywatelstwa[1]). Strony zobowiązują się również podawać sobie do wiadomości w terminach trzechmiesięcznych w drodze dyplomatycznej spisy osób, które złożyły oświadczenia o wyborze obywatelstwa, z wymienieniem oświadczeń, uznanych za ważne i oświadczeń, uznanych za nieważne.

6. Osoby, składające oświadczenie o wyborze obywatelstwa, nie nabywają przez to przynależności obranej.

Gdy osoba, która złożyła oświadczenie o wyborze obywatelstwa, odpowiada warunkom, wyszczególnionym w punktach 1 i 2 artykułu niniejszego, konsul lub inny przedstawiciel urzędowy państwa, na którego rzecz dokonywa się wybór, wydaje o tem decyzję i przesyła odnośne zaświadczenie wraz z dokumentami optanta do Ministerstwa (Komisarjatu Ludowego) Spraw Zagranicznych. W terminie jednomiesięcznym od dnia przesłania zaświadczenia Ministerstwo (Komisarjat Ludowy) Spraw Zagranicznych bądź komunikuje wymienionemu przedstawicielowi sprzeciw co do jego decyzji, i wówczas sprawę rozstrzyga się w drodze dyplomatycznej, bądź też uznaje decyzję przedstawiciela i przesyła mu zaświadczenie o wyjściu optanta z poprzedniego obywatelstwa oraz wszystkie inne dokumenty optanta, oprócz dokumentu na prawo pobytu.

---

[1]) Zob. Rozporządzenie Min. Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z Min. Spraw Zagranicznych z dnia 17 kwietnia 1921 r. „Monitor Polski“ 1921, Nr. 109, poz. 161.

Nieotrzymanie w terminie jednomiesięcznym zawiadomienia Ministerstwa (Komisarjatu Ludowego) Spraw Zagranicznych uważa się za zgodę na decyzję przedstawiciela.

W razie jeżeli osoba optująca odpowiada wszystkim wymienionym w punktach 1 i 2 warunkom, państwo, na którego rzecz dokonywa się opcja, nie ma prawa odmówić przyjęcia do obywatelstwa osoby optującej, zaś państwo, w którem dana osoba przebywa, nie ma prawa odmówić zwolnienia z obywatelstwa.

Decyzje konsula lub innego urzędowego przedstawiciela państwa, na którego rzecz dokonywa się wybór, winny zapaść w terminie najwyżej dwumiesięcznym od chwili otrzymania zgłoszenia wyboru; termin ten dla osób, przebywających na Kaukazie i w Rosji Azjatyckiej, przedłuża się do trzech miesięcy.

Dokonanie wyboru wolne jest od stemplowych, paszportowych i wszelkich innych opłat, oraz od opłat za publikację.

7. Osoby, które ważnie dokonały wyboru, będą mogły wyjechać bez przeszkód do państwa, na którego rzecz wybór został dokonany. Wszakże rząd państwa, w którem osoby te przebywają, może zażądać, aby skorzystały one z przysługującego im prawa wyjazdu; wyjazd winien wówczas nastąpić w przeciągu 6 miesięcy od dnia zawiadomienia.

Optanci mają prawo zachować lub likwidować prawnie posiadane mienie ruchome i nieruchome; w razie wyjazdu mogą wywieźć je ze sobą według

norm, ustalonych w Załączniku Nr. 2 do Traktatu niniejszego. Mienie, przekraczające ustalone dla wywozu normy i pozostawione, będzie mogło być wywiezione później, z chwilą polepszenia warunków transportu. Wywóz mienia będzie wolny od wszelkich ceł i opłat.

8. Do chwili ważnie dokonanej opcji optanci podlegają wszystkim prawom, obowiązującym w tem państwie, w którem przebywają; po jej dokonaniu uważani są za cudzoziemców.

9. Gdy osoba, która dokonała ważnie wyboru, znajduje się bądź pod śledztwem lub sądem, bądź też odbywa karę, będzie wówczas pod strażą wraz z aktami sprawy wysłana do państwa, na którego rzecz dokonała wyboru, jeśli państwo to wydania jej zażąda.

10. Osoby, które ważnie dokonały wyboru, uznane będą pod każdym względem za obywateli tego państwa, na którego rzecz dokonały wyboru, i wszelkie bez wyjątku prawa i przywileje, przyznane obywatelom tego państwa bądź Traktatem niniejszym, bądź umowami przyszłemi, będą przysługiwały w równej mierze optantom tak, jakgdyby już w chwili ratyfikacji Traktatu niniejszego byli obywatelami państwa, na którego rzecz optują.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 11 czerwca 1921 roku, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych i Ministrem Skarbu w przedmiocie nabycia i utraty obywatelstwa polskiego na zasadzie art. VI. traktatu pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą, podpisanego w Rydze dnia 18 marca 1921 r. (Dz. Ust. 1921 Nr 59 poz. 375).

Na zasadzie punktu 3 art. 2 i art. 15 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. Ust. R. P. Nr. 7 poz. 44) oraz art. VI Traktatu pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą, podpisanego w Rydze dnia 18 marca 1921 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 49 poz. 300) postanawia się co następuje:

§ 1.

Kto udowodni:

1) że pochodzi od uczestników walk o niepodległość Polski w okresie od 1830 do 1865 r., lub, że jest potomkiem osoby, która nie dalej, niż w trzeciem pokoleniu stale zamieszkiwała na terytorjum dawnej Rzeczypospolitej Polskiej,

2) i, że sam swą działalnością, używaniem języka polskiego, jako mowy potocznej i wychowywaniem swego potomstwa zaznaczył w sposób oczywisty przywiązanie swe do narodowości polskiej, — uprawniony jest do wyboru obywatelstwa polskiego bez względu na to, gdzie przebywał w dniu wymiany dokumentów ratyfikacyjnych Traktatu pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą, podpisanego w Rydze dnia 18 marca 1921 r., t. j. w dniu 30 kwietnia 1921 r. Wybór ten może być jednak waż-

nie dokonany tylko przez optującego poza granicami Polski i pod tym warunkiem, że optujący nie jest obywatelem państwa, w którem przebywa. Ten ostatni warunek nie odnosi się do Rosji i do Ukrainy.

§ 2.

Uprawnieni do opcji na zasadzie § 1 niniejszego rozporządzenia jako też wszystkie inne osoby, na zasadzie art. VI Traktatu do opcji uprawnione, dokonują wyboru obywatelstwa, które posiadać pragną, przez złożenie odpowiedniego oświadczenia (oświadczenie opcji) przed władzami, wskazanemi w p. 5 art. VI wymienionego wyżej Traktatu.

§ 3.

Do przyjmowania oświadczeń wyboru obywatelstwa rosyjskiego lub ukraińskiego powołane są ze strony Polski:

a) komisarjaty rządu w Warszawie, w Łodzi i w Lublinie, magistraty we Lwowie i w Krakowie, starostowie grodzcy i burmistrzowie miast, tworzących powiaty miejskie na obszarze b. dzielnicy pruskiej, — poza tem wszędzie starostwa;

b) jeśli optujący w dniu wykonania wyboru znajduje się poza granicami Polski, Rosji i Ukrainy, — przedstawicielstwa dyplomatyczne i konsulaty, zaś na terytorjum w. m. Gdańska — Komisarz Generalny Rzeczypospolitej Polskiej.

O kompetencji miejscowej władz, wymienionych w punkcie *a*), rozstrzyga miejsce faktycznego zamieszkania.

§ 4.

Do przyjmowania oświadczeń wyboru obywatelstwa polskiego powołane są ze strony Polski: przedstawicielstwa dyplomatyczne i konsulaty, w w. m. Gdańsku — Komisarz Generalny Rzeczypospolitej, w Rosji i na Ukrainie — konsulaty i inne przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych do tego upoważnione przedstawicielstwa urzędowe Rzeczypospolitej Polskiej. Nazwy i siedziby tych ostatnich przedstawicielstw będą ogłaszane w Monitorze Polskim.

§ 5.

Oświadczenie opcji może być złożone przed władzą polską ustnie lub na piśmie i winno zawierać następujące szczegóły, dotyczące optującego:

a) nazwisko i imię;

b) dzień, miesiąc, rok i miejsce (gmina, powiat, kraj) urodzenia;

c) nazwisko i imiona rodziców;

d) zawód;

e) miejsce (kraj, powiat, gmina, ulica, Nr. domu), w którem znajdował się w dniu 30 kwietnia 1921 r. i miejsce, w którem znajdował się w dniu złożenia oświadczenia opcji;

f) obywatelstwo, które posiadał w dniu 1 sierpnia 1914 r. i obywatelstwo, które posiada w dniu złożenia oświadczenia opcji;

g) imię i nazwisko rodowe żony i miejsce jej zamieszkania;

h) imiona, daty i miejsce urodzenia dzieci niżej lat 18;

i) wyjaśnienia w kwestjach objętych punktem 4 art. VI Traktatu.

Władza, odbierająca oświadczenie ustne, zbada tożsamość składającej je osoby i sporządzi protokół, który podpisze optujący oraz urzędnik odbierający oświadczenie.

§ 6.

Władze, wymienione w art. 4 niniejszego rozporządzenia, rozpatrują oświadczenia wyboru obywatelstwa polskiego i uznają je za ważne albo za nieważne.

W razie uznania oświadczenia za nieważne, wydana będzie optującemu umotywowana decyzja odmowna. Od decyzji odmownej wolno optującemu wnieść zażalenie, które przesłać należy do władzy, która decyzję wydała, w ciągu dni 30, licząc od dnia następującego po dniu doręczenia. Zażalenia te rozstrzyga Ministerstwo Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych.

W razie uznania oświadczenia za ważne władza, wymieniona w § 4 niniejszego rozporządzenia, komunikuje swą decyzję przedstawicielstwu Rzeczypospolitej Polskiej przy rządzie Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Rad, względnie przy rządzie Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Rad, celem podania tej decyzji do wiadomości Komisarjatowi Ludowemu Spraw Zagranicznych Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Rad, względnie Komisarjatowi Ludowemu Spraw Zagranicznych Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Rad.

Jeśli Komisarjat ten oświadczy, że sprzeciwu nie wnosi, albo jeżeli w ciągu jednego miesiąca nie wpłynie od tegoż Komisarjatu żadna odpowiedź, wspomniane wyżej przedstawicielstwo Rzeczypospolitej Polskiej zawiadomi o tem władzę, która oświadczenie opcji uznała za ważne, celem wydania optującemu odpowiedniego poświadczenia.

§ 7.

Władze, wymienione w art. 4 niniejszego rozporządzenia, będą przedstawiały Ministerstwu Spraw Zagranicznych co trzy miesiące — po raz pierwszy według stanu do dnia 31 lipca 1921 r. — spisy osób, które złożyły oświadczenie wyboru obywatelstwa polskiego; w spisach tych należy zaznaczać, które oświadczenia zostały uznane za ważne, a które za nieważne.

§ 8.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych rozpatruje decyzje konsulatów i innych urzędowych przedstawicieli Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Rad, oraz Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Rad w sprawach wyboru obywatelstwa rosyjskiego lub ukraińskiego i wydaje poświadczenia o wyjściu optującego z obywatelstwa polskiego.

§ 9.

Osoby, co do których zostało wydane poświadczenie, wymienione w § 8 niniejszego rozporządzenia, mogą być wezwane przez wojewodę, a w m. st.

Warszawie przez Komisarza Rządu, do wyjazdu z Polski do państwa, którego obywatelstwo obrały. Wyjazd ten winien nastąpić w ciągu sześciu miesięcy od dnia doręczenia wezwania.

§ 10.

Wszelkie podania (oświadczenia) i ich załączniki, tudzież poświadczenia w sprawach obywatelstwa, unormowanych niniejszem rozporządzeniem, wolne są od opłat stemplowych i od opłat za czynności urzędowe.

§ 11.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

SPIS RZECZY:

CZĘŚĆ I.

Ustawa o obywatelstwie i przepisy wykonawcze, dopełniające oraz związkowe str. 5—50

Ustawa o obywatelstwie Państwa Polskiego: Str.

Art. 1 5
Art. 2 9
Art. 3 17
Art. 4 18
Art. 5 23
Art. 6 24
Art. 7 24
Art. 8 24
Art. 9 29
Art. 10 29
Art. 11 . . . . . 29—30
Art. 12 41
Art. 13 . . . . . 50—49
Art. 14 50
Art. 15 50

CZĘŚĆ DRUGA.

Traktaty i konwencje międzynarodowe oraz rozporządzenia wykonawcze w ich rozwinięciu wydane.

Traktat pomiędzy Głównemi Mocarstwami Sprzymierzonemi i Stowarzyszonemi a Polską, podpisany w Wersalu 28 czerwca 1919 r. . . . 53—55

Traktat pokoju między Mocarstwami Sprzymierzonemi i Skojarzonemi i Niemcami, podpisany w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 . . . . 56—58

Str

(Rozporządzenie wykonawcze z d. 13 lipca 1920 r. . . . . 58— 63.
Rozporządzenie Ministra Skarbu z d. 1 września 1920 r.. . . . . 63— 64
Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z d. 10 stycznia 1922) 64
Konwencja niemiecko-polska, dotycząca Górnego Śląska, podpisana w Genewie dnia 15 maja 1922 r. . . . . 64— 89
Układ polsko-niemiecki z d. 15 maja 1922 r. w przedmiocie granicznych dworców przejściowych . . . . . 89— 90
Konwencja pomiędzy Polską a Niemcami o obywatelstwie i opcji podpisana w Wiedniu dnia 30 sierpnia 1924 r. . . . . 90—113
Umowa polsko-niemiecka o wzajemnej komunikacji kolejowej, podpisana w Berlinie dnia 27 marca 1926 r. 113
Traktat pokoju między Mocarstwami Sprzymierzonemi i Stowarzyszonemi i Austrją podpisany w Saint-Germain-en-Laye 10 września 1919 r. . . . . 113—115
(Rozporządzenie wykonawcze z dnia 6 lutego 1925 r.) . . . . . 115—118
Umowa pomiędzy Rzecząpospolitą Polską a Republiką Czechosłowacką w sprawach prawnych i finansowych, podpisana w Warszawie dnia 23 kwietnia 1925 r. . . . . 118—123
Traktat pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą podpisany w Rydze dnia 18 marca 1921 r. 123—128
(Rozporządzenie wykonawcze z dnia 11 czerwca 1921 r.) . . . . . 129—134

SKOROWIDZ

(Liczby oznaczają strony).

Biura opcyjne 80, 81

Cudzoziemcy 5, 7, 8, 9

Domicyl zob. zamieszkanie

Emerytalne zaopatrzenie 18

Gdańsk 40, 41
Genewska konwencja 64 n.

Indygenat zob. swojszczyzna

Kaucja na zabezpieczenie podatków 75, 106, 112
Królestwo Polskie 5, 10
Księgi ludności stałej 9, 10, 123, 124

Międzynarodowe traktaty 10, 51 n.

Nabycie obywatelstwa 18, 19
Nadanie obywatelstwa 13 n., 18, 19, 24, 26, 27, 29, 41—47, 49, 50, 120, 121, 122
Najwyższy Trybunał Administracyjny 49
Narodowość (polska) 17, 124, 129
Naturalizacja zob. nadanie obywatelstwa

Opcja 56—58, 60—63, 66, 68—75, 80—88, 98, 99, 100—112, 114—118, 122, 124—128, 130—134
Opłaty stemplowe 28, 29
Osiedlenie 9, 10

Pochodzenie (polskie) zob. narodowość
Podatek spadkowy 50
Podwójne obywatelstwo 5, 7, 8, 9
Przerachowanie 18
Przysposobienie 18, 24
Przymusowy wyjazd 101—103, 127, 133, 134

Ryski traktat 123 n.

Saint-Germain-en-Laye Traktat (z Austrją) 113 n.
Służba wojskowa 8, 19, 20—23, 27, 28, 30, 32—40, 110
Spisz i Orawa 12 n. 118, 120
Stanowe organizacje 10, 123, 124
Stwierdzenie obywatelstwa 44 n.

Swojszczyzna 9, 12 n., 144—117, 119, 122

Śląsk Cieszyński 12 n., 118, 120
Śląsk Górny 7, 58, 64 n.
Środki prawne 47, 48

Uprawnienie 18, 24
Urodzenie 10, 18, 19, 23, 55, 59, 67, 95
Urzędnicy państwowi 18—23, 89, 90, 109, 113
Uznanie 18, 24
Uznanie obywatelstwa 17, 18
Utrata obywatelstwa 29—32, 35, 40—47, 49, 50, 95

Warszawska umowa (z Czechosłowacją) 118 n.
Wersalski traktat (t. zw. „mniejszy") 53 n.
Wersalski traktat (z Niemcami) 58 n.
Wiedeńska konwencja 90 n.
Wywóz majątku 57, 63, 64, 73, 74, 104—106, 114, 127, 128

Zachowanie zamieszkania 76-80
Zamieszkanie 9, 13 n., 53, 54, 56, 57, 59, 64, 65, 67, 91—94, 109. 119
Zamążpójście 18, 24, 29, 59, 97
Ziemia Wileńska 7, 16, 17
Ziemie Wschodnie 6, 7, 10
Zrzeczenie się obywatelstwa 55, 68, 96, 97, 108